ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1891 — ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 40

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 12.—Ρωσ. ρούβλ. 50

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ 8η Νοεμβρίου 1866. Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι, ὑπὸ Β. Ψυλάκη.
Πάνθεια. Ἱστορικὸν διήγημα, ὑπὸ Κλεάνθους Ἀριστονίκου. (Τέλος).
Ἀπὸ Νιαγάρα εἰς Κουεβέκην. Ἀπὸ Κουεβέκης εἰς Βούφφαλον. Ἀμερικανικαὶ ἀναμνήσεις ὑπὸ Γ. Δ. Κ.
«Ὁ Μαθητὴς» τοῦ Παύλου Βουρζέ. Κριτικὴ μελέτη, ὑπὸ Γ. Ε. Μέξη.
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Α. Ἀμπάτη. (Συνέχεια).
Ψηφιδωτόν.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια. — Ἐξωτερικά.— Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.— Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες. Ἀνέκδοτα, περίεργα, ποικίλα.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα Βιβλία.

Η 8Η ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1866

ΕΠΙ ΤΗ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ

[Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἐν τῷ πολιτικῷ μνημοσύνῳ τῶν ἐν Ἀρκαδίῳ ὁλοκαυτωθέντων λόγου].

. . . . . .

Ἐνῷ ἔπρεπε σήμερον νὰ ἄγῃ τέλος ἡ ἡρωϊκὴ μεγαλόνησος τὸν εἰκοσιπενταετῆ τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ 1866 ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ αὐτῆς ἀποκαταστάσει ἰόβιλον, νὰ πανηγυρίζῃ καὶ ἑορτάζῃ ἐν τοῖς κόλποις τῆς μεγάλης μητρὸς τὴν πολιτικὴν τέλος καὶ αὐτῆς χειραφέτησιν, τελεῖ διὰ τῶν ἐνταῦθα τέκνων αὐτῆς, νῦν δούλη φεῦ! εἴπερ ποτὲ οὖσα, ἐν τῷ ἐλευθέρῳ τούτῳ ἐδάφει, μνημόσυνα ἐπὶ τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ ἀμφιετηρίδι μεγάλου καὶ ἐκλάμπρου κατὰ τὴν τριετῆ τοῦ 1866 γιγαντιαίαν πάλην γεγονότος, ἀναπολοῦντος τοὺς ἄλλους ὁμοίους τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ἀγῶνος χρόνους, μνημόσυνα τῶν θυσιασθέντων ἐν τῇ ὁλοκαυτώσει τῆς περιπύστου καὶ εὐαγεστάτης τοῦ Ἀρκαδίου μονῆς πατριωτικωτάτων ἀγωνιστῶν καὶ τῶν συνεγκλεισθέντων ἐν αὐτῇ γυναικοπαίδων. Ἐπὶ τούτῳ τελουμένων ἐν διαθέρμῳ εὐγνωμοσύνῃ τῶν μνημοσύνων τῶν μαρτύρων ἐκείνων, δέον νὰ ἐκθέσωμεν κατ' ὀφειλὴν ἀπαράβατον τὸ μέγα ἐκεῖνο γεγονός, τὴν ἔκτακτον ἐκείνην ὑπὲρ Πατρίδος καὶ Πίστεως αὐταπάρνησιν καὶ θυσίαν, ὡς ἐγένετο, πρός τε ἐξύμνησιν καὶ εὐλογίαν αὐτῶν καὶ πρὸς παράδειγμα ἀθανάτου καὶ ἀφθίτου δόξης μιμήσεως.

Ἔχει λοιπὸν ὡς ἐξῆς τὸ ἐν λόγῳ μέγα γεγονός *

Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ἐπαρχίας Ῥεθύμνης μεσογείως καὶ ἐν μέσῳ εὐρείας κοιλάδος ἔκειτο τὸ Ἀρκάδιον, ἱερὰ καὶ εὐαγεστάτη μονὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τιμωμένη, κτισθεῖσα δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου καὶ ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς βορείου θαλάσσης δύο περίπου ὥρας.

Ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος ναὸς ἱδρυθεὶς αὐτοκρατορικῇ δαπάνῃ καὶ πλουσίως κατακοσμηθεὶς ὑπὸ πολλῶν κατὰ καιροὺς ἐν τέλει καὶ μὴ χριστιανῶν, ἦν εὐεργετικὸς ἀείποτε πρὸς πάντας, ἀφθόνους παρέχων ἐλεημοσύνας, κοινὴ ὢν καταφυγὴ οἵου δήποτε γένους καὶ φυλῆς, προσφέρων ἄρτον καὶ ὕδωρ εἰς πάντα δήποτε παροδίτην. Τοῦτον ἐσεβάσθησαν οἱ κατὰ καιροὺς κατακτηταί, Σαρακηνοί, Ἐνετοὶ καὶ αὐτὸς ὁ τελευταῖος τῆς νήσου πορθητὴς Κυπρισλῆς, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ γιανίτσαροι ἐξηκολούθουν τιμῶντες αὐτὸν ἐπὶ διακόσια περίπου ἔτη. Καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου δὲ ἱεροῦ ἡμῶν *ἀγῶνος τοῦ* 1821, ἦν ἐν μεγάλῃ τιμῇ καὶ σεβασμῷ παρὰ πάντων καὶ ἵστατο ὡς γίγας φέρων ἐπὶ τῆς μιᾶς χειρὸς ἄρτον, ἐπὶ τῆς ἑτέρας δὲ ὕδωρ, ἀποστέλλων πρὸς ἐκπαίδευσιν μαθητάς, διατηρῶν σχολεῖα, ζωγράφους, κεντητὰς ἱερῶν ἀμφίων, ἐπιμελούμενος δὲ τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν. Οὐδεὶς δέ ποτε διαβαίνων ἐκ τῆς εὐαγεστάτης μονῆς ἐξέφρασε τὸ ἐλάχιστον παράπονον ἐπὶ ἀφιλοξενίᾳ καὶ ὁ τελευταῖος αὐτῆς ἡγούμενος μεγαλόψυχος καὶ ἀείμνηστος Γαβριὴλ περιέθαλπε καθ' ὑπερβολὴν πάντα καταδιωκόμενον μετὰ χριστιανικῆς αὐταπαρνήσεως καὶ πατροπαραδότου πρὸς τοὺς πενομένους στοργῆς καὶ φίλτρου.

Τῇ 7ῃ δὲ τοῦ Νοεμβρίου ὁ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τῆς Πύλης Μουσταφᾶ Πασᾶς, ὁ ἐπικαλούμενος Κηριτλῆς, προήλασε κατὰ τῆς Μονῆς ἄγων 18 χιλ. στρατοῦ τακτικοῦ καὶ ἀτάκτου μετὰ 28 πυροβόλων καὶ ὁβουζίων, φθάσας δ' ἐν νυκτὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν στενῶς πανταχόθεν, ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι δὲν ἦτο κενή, ἀλλὰ κατείχετο ὑπὸ ἐνόπλων χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους προσεκάλεσε πάραυτα νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν διάκρισίν του. Ἐν τῇ Μονῇ εὑρίσκοντο τότε 193 ἄνδρες, ἐξ ὧν ὁ ἡγούμενος, 62 μοναχοί, 3 ἐθελονταὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐγχώριοι Κρῆτες, πρὸς δὲ καὶ 373 γυναικόπαιδα. Οἱ χριστιανοὶ ἀνεξαιρέτως ἀπήντησαν εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον ἀρνητικῶς καὶ οὕτως ἤρξατο πεισματωδεστάτη ἀμφοτέρωθεν μάχη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 8ης τοῦ μηνὸς διαρκέσασα. Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην οἱ μὲν πολιορκούμενοι ἀπέστειλαν τὸν ἡρωϊκὸν Παπακρανιώτην μετ' ἐπιστολῶν ἐξαιτούμενοι βοήθειαν, μάτην ὅμως ἀναμένοντες, ἐνῷ ἐδύναντο ν' ἀποχωρήσωσιν, ἔχοντες εἰσέτι τὴν πρὸς τὰς Ἀραβάνας δίοδον, ἐνέμειναν οὐδὲν ἧττον εἰς ἀπεγνωσμένην οἱ ἥρωες ἀντίστασιν· ὁ δὲ Μουσταφᾶς βλέπων ἀνωφελεῖς τὰς προσπαθείας του, διότι τὰ κατὰ τῶν πυλῶν ἐστραμμένα τηλεβόλα οὐδὲν ἴσχυον, ἐκόμισε τὴν νύκτα ἐκ Ῥεθύμνης δύο ἄλλα μείζονος ὀλκῆς καὶ οὕτω πρὸς τὴν πρωΐαν τῆς 9ης ἤνοιξε μέγα ῥῆγμα παρὰ τὸ ἡγουμενεῖον ὑπὸ τὸ ἀκατάπαυστον καὶ θανατηφόρον τῶν ἀγωνιζομένων πῦρ, οἵτινες συνήγαγον τὰ γυναικόπαιδα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἡγουμενείου, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἦν ἐναποτεθειμένη ἡ πυριταποθήκη αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ διεμοιράσθησαν ἀνὰ 10 καὶ 20 εἰς ἕκαστον κελλίον. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον διετάχθη συνάμα ἔφοδος διὰ τοῦ ῥήγματος, φαντάσθητε δὲ τὸ ἀκατάπαυστον πῦρ ἐπὶ 6 ὥρας 160 ἡρώων ἄνωθεν κατὰ τῶν ἀδιαπαύστως εἰσβαλλόντων πολεμίων κατευθυνόμενον! Ἑκατοντάδες ἐπὶ ἑκατοντάδων ἔπιπτον ἐξ αὐτῶν καὶ ἰδίως ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, οἵτινες διὰ τοῦ ξίφους ἔπληττον ἀνηλεῶς τοὺς πρὸ τοῦ προφανοῦς θανάτου ὀπισθοδρομοῦντας στρατιώτας. Τέλος νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐκ τῶν 193 ἡρώων ὑπελείφθη τὸ ἓν τέταρτον μόνον, φονευθέντων καὶ πληγωθέντων τῶν ἄλλων· οἱ δ' ἐφορμῶντες εἰσῆλθον εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς ἐκσφενδονῶντες ὅλμους κατὰ τῶν κελλίων, προτείνοντες δ' οὐδὲν ἧττον ἔτι παράδοσιν εἰς τοὺς ἐναπολειφθέντας· ἀλλ' οὗτοι ἐντὸς τῆς αἰθούσης συσκεφθέντες περὶ τούτου ἀπεφάσισαν ἅπαντες μιᾷ φωνῇ νὰ ἀποθάνωσι μᾶλλον ἢ νὰ παραδοθῶσιν ἐξαιτησάμενοι ἐν ἀλλήλοις συγχώρησιν. Οὕτω μετὰ τὴν φρικτὴν ἀπόφασιν ὁ μεγαλόψυχος ἡγούμενος κατῆλθεν εἰς τὴν πυριταποθήκην, ὅπως τελέσῃ ὡς ἀρχιθύτης τὸν δεῖπνον τὸν μυστικὸν παραδίδων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πλάστου καὶ οὐχὶ ἀνθρωπίνων τεράτων τὸ ἐν τῇ Μονῇ ποίμνιον αὐτοῦ πρὸς ἐξιλασμὸν καὶ μάλαξιν τῶν λιθίνων καρδιῶν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ἂν τοιαῦται ἐν τοῖς νῦν καιροῖς μαλάσσωνται ἔστω καὶ διὰ τοιούτων ὑπεραν-θρώπων καὶ ἁγίων θυσιῶν. Οὕτως ἐνέβαλε πῦρ εἰς αὐτήν, ἐν ἀκαρεῖ δὲ Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα, ἱκαναὶ δὲ ὧραι παρῆλθον, ἵνα συνέλθῃ ὁ Μουσταφᾶς ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ὑφ' ἧς κατελήφθη, μόλις δὲ περὶ τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης διέταξε τὸν στρατὸν νὰ εἰσελάσῃ εἰς τὸ θέατρον τῶν κλαυθμῶν καὶ τῶν ὀδυρμῶν καὶ κατάσχῃ στρατιωτικῶς τὰ ἐρείπια τοῦ σπαρακτικοῦ θεάτρου. Εἰσελάσαντες οἱ πολέμιοι εὗρον ἐντὸς κελλίου ἀπέναντι τῆς ἀνατιναχθείσης πτέρυγος 65 γυναικόπαιδα ἡμίκαυστα καὶ ἠκρωτηριασμένα καὶ 43 ἄνδρας τραυματίας. Ἐξ τούτων εὐρωπαϊστὶ ἐνδεδυμένους ἀρνηθέντας νὰ ἐξομόσωσιν ἀπεκεφάλισαν, τοὺς δ' ὑπολοίπους μετὰ τῶν γυναικοπαίδων ἀπέστειλαν εἰς τὰς φυλακὰς Ῥεθύμνης, ἐξ ὧν πάλιν τὰ ἡμίκαυστα ἐκεῖνα καὶ ἐλεεινὰ πλάσματα περιώρισαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαγορεύσαντες οὔτε ἄρτος νὰ δίδωται εἰς αὐτά. Τὸν ἐν μέσῳ δὲ τῆς Μονῆς ἱερὸν ναὸν ἐλαφυραγώγησαν διαρπάσαντες πᾶν πολύτιμον ἐν αὐτῷ σκεῦος, εἶτα δὲ ἐμβαλόντες ἐμπρηστικὰς ὕλας ἀπετέφρω-

* Ἴδε καὶ Ἡμέρας ἔκτ. φύλλ. 586—1866.

σαν τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο οἰκοδόμημα τό πρὸ 800 ἐτῶν οἰκοδομηθέν, μετ' αὐτοῦ δὲ συναπωλέσθη καὶ ἡ λαμπρὰ βιβλιοθήκη, ἐν ᾗ ἐσώζοντο κειμήλια ἀρχαίων ἐπὶ μεμβράνης χειρογράφων.

Κατὰ τὴν τριήμερον ταύτην γιγάντειον πάλην, ἐφονεύθησαν περὶ τὰς 2 χιλιάδας Τούρκων, πλῆθος δὲ τετραυματισμένων ἀπεκόμιζον εἰς Ῥέθυμνον, ἐξ ὧν ἐπληρώθησαν τὰ νοσοκομεῖα, ἐφ' ᾧ ἐνῳκιάσθησαν πολλαὶ οἰκίαι πρὸς ἐναπόθεσιν αὐτῶν καὶ νοσηλείαν, μεταξὺ δ' αὐτῶν πλείστοι ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ἐν οἷς καὶ ὁ Σουλεϊμὰν βέης γυναικάδελφος τοῦ Μουσταφᾶ· ἐκ τῶν ἡμετέρων δ' ἀνδρείων ἀπέθανον ὁ ἡγούμενος Γαβριήλ, ὁ Γ. Σαουνάτσος, ὁ Γ. Πορτάλιος, οἱ ἀδελφοὶ Χαιρέται, ὁ ἐθελοντὴς λοχίας Γιάγκος, ὁ Γ. Πρεβελάκης, ὁ Α. Φουρναράκης, ὁ Δ. Σκουλούδης καὶ ἄλλοι. Ἐκ τῶν συλληφθέντων δ' ἐν τῇ Μονῇ μαχομένων γενναιοψύχως αἰχμαλώτων ὁ φρούραρχος Δημακόπουλος, ἀξιωματικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ Σπ. Λαγκιανός, ὑπαξιωματικὸς τῆς ἑλληνικῆς χωροφυλακῆς, ὁ Ν Γαληνάκης, φραγκορράπτης, Ν. Σκουλᾶς, τελειόφοιτος γυμνασίου, ὁ περιβόητος Κοῦβος καὶ ὁ Κ. Δασκαλάκης ἐτουφεκίσθησαν, ἐπιμενόντων εἰς τοῦτο πρὸ πάντων τῶν Αἰγυπτίων, διότι δὲν ἐδύναντο νὰ λησμονήσωσι τὴν ἐν Βρύσαις μεγάλην συμφοράν των. Ἐν τῇ θανατικῇ τῶν ἡρώων ἐκτελέσει παρίστατο καὶ ἡ ἀληθὴς ἡρωΐς, ἐπιζῶσα ἔτι, μήτηρ τοῦ Δασκαλάκη ὑποστᾶσα καὶ τοῦτο τὸ μαρτύριον μετὰ καρτερίας ὑπερανθρώπου, ἀνταξίως τῶν μεγάλων τοῦ 1821 ἀγωνιστῶν πατρὸς καὶ συζύγου της, ἀφοῦ ἡρωϊκῶς ὑπέστη πρότερον τὸ πῦρ καὶ τὰς ἐφόδους τῶν πολεμίων πληροῦσα αὐτὴ τὰ ὅπλα πολλῶν πολεμιστῶν καὶ περιδέασα τὸ μέτωπον τοῦ υἱοῦ της τραυματισθέντος καιρίως ἐκ θραύσματος λίθου. Ἐσώθησαν δὲ τῇ ἐπεμβάσει τοῦ υἱοῦ τοῦ Μουσταφᾶ ὁ Ν. Βενιανάκης ὁ ἀπὸ Καβοῦσι ὁπλαρχηγὸς Ῥεθύμνης, ὁ Κανάκης Δόκιμος ἐξ Ἀσκύφου Σφακίων, ὁ Χριστόδ. Δαμουλάκης ἐκ Σφακίων καὶ ἡ χήρα ἡρωΐς Δασκαλάκη μετὰ τῶν θυγατέρων της.

Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ μεγάλην καὶ μυστηρίου πανιέρου ἔμπλεων ἐκείνην ὁλοκαύτωσιν. Ὁ οὐρανομήκης ἐν τούτοις ἐκεῖνος πυρσὸς καὶ τοσαῦται ἄλλαι δυσπαράστατοι θυσίαι δὲν ἴσχυσαν νὰ καταυγάσωσι τῆς διανοίας τὰ ὄμματα τῶν ἰσχυρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον συνέκλεισαν καὶ ἀπετύφλωσαν αὐτά, οὔτω δὲ κατέκριναν πάλιν καὶ κατεδίκασαν τὴν ἡρωΐδα νῆσον εἰς θάνατον ἐθνικὸν καὶ πολιτικόν. Ἀλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. Εἴδομεν αὐτὴν πόσον ἀπηνῶς ἐπίπεσεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ τέως πανισχύρου Ναπολέοντος τοῦ Γ', ὅτε οὗτος παλινῳδήσας καὶ πρόμναν ἀνακρούσας, ἀπηρνήσατο τοῦ λοιποῦ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνικοτήτων ὡς πρὸς τὴν Ἰταλίαν, συνοργιάζων δὲ μετὰ τῆς φίλης τῆς Κρήτης Ἀγγλίας κατεδίκασεν αὐτὴν εἰς τὸν ἐπονείδιστον αὖθις ζυγόν. Ἔστι λοιπὸν δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.....

Β. Ψιλακης

ΠΑΝΘΕΙΑ

(Διήγημα ἱστορικόν)

ΣΤ'.

Λαμπρῶς ἤδη διεδόθη ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ἡ φυγὴ τοῦ Ἀράσπα ἕνεκα τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως. Οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ διελάλουν τὴν πρᾶξιν, κατήγγελον τὴν χαμέρπειαν καὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ πρὸς γυναῖκα ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ πρὸς φύλαξιν, διετράνουν τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀχαριστίαν πρὸς τὸν Κῦρον, διότι ἀντὶ νὰ προτιμήσῃ πᾶσαν τιμωρίαν, ἀπεναντίας ηὐτομόλησε πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

Οἱ φίλοι ἀφ' ἑτέρου τοῦ Ἀράσπα, καὶ εἶχε πολλούς, ὀφθαλμοφανοῦς ὄντος τοῦ ἐγκλήματος, δὲν ἐτόλμων νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτὸν κατὰ τῶν ὕβρεων καὶ προσεπάθουν νὰ μὴ ἐπιδεικνύωνται ὡς φίλοι αὐτοῦ.

Ὁ Κῦρος προσεποιεῖτο μεγίστην ὀργὴν κατὰ τοῦ ἀπίστου φίλου του καὶ διεκήρυττεν ὅτι συλλαμβάνων αὐτὸν θὰ ἐτιμώρει ἀξίως τῆς πράξεώς του.

Ἡ Πάνθεια μαθοῦσα τὰ πάντα, πάραυτα διεμήνυσε πρὸς τὸν Κῦρον.

— Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, διότι ὁ Ἀράσπας ηὐτομόλησε πρὸς τοὺς πολεμίους. Δύναμαι νὰ σοὶ προμηθεύσω φίλον πολὺ πιστότερον τοῦ φυγόντος ἐὰν μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ γράψω πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα. Ἔχω πεποίθησιν, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐὰν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ μάθῃ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ ἰδικήν σου συμπεριφοράν, θὰ προσέλθῃ πρός σε συνεπαγόμενος ὅσην δύναται δύναμιν. Διότι δὲν τὸν συνδέει καὶ μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὸν τώρα βασιλεύοντα τῶν Ἀσσυρίων, καθ' ὅσον οὗτος, βασιλόπαις ἀκόμη ὤν, ἐπεβούλευσέ ποτε τὴν τιμὴν τοῦ προσπαθήσας ν' ἁρπάσῃ ἐμέ. Ἕνεκα πάντων τούτων λοιπόν, ὦ Κῦρε, μαθὼν τὰ κατ' ἐμὲ πάραυτα θὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἔλευσίν του.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος καὶ πεισθεὶς παρήγγειλεν εἰς τὴν Πάνθειαν ἐπιτρέπων αὐτῇ νὰ γράψῃ πρὸς τὸν ἄνδρα της.

Ἡ Πάνθεια κατελήφθη ὑπὸ ἔκφρονος χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Κύρου. Ἐγνώριζεν ὅτι πάντως μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔμελλε νὰ ἴδῃ καὶ ἀσπασθῇ τὸν ἄνδρα, ὃν ἐθρήνει καὶ τὴν μετὰ τοῦ ὁποίου συνήντησεν μετὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα οὐδόλως περιέμενεν.

Ὁ ἔμπιστος αὐτῆς εὐνοῦχος ἀπεστάλη πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Σουσίων. Ἡ Πάνθεια ἀνήγγειλε τῷ Ἀβραδάτῃ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα καὶ τὸν προσεκάλει τάχιστα νὰ ἔλθῃ παρ' αὐτῇ.

Ὁ Βασιλεὺς τῶν Σουσίων μαθὼν τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναικός, θαυμάζων δὲ ἅμα καὶ εὐγνωμονῶν τὸν Κῦρον διὰ τὴν ὄντως γενναιόφρονα αὐτοῦ διαγωγὴν πρὸς τὴν σύζυγον, ἦν αὐτὸς ἤδη ἐθρήνει ὡς ἀπωλεσθεῖσαν καὶ ἀτιμασθεῖσαν, ἔθυσεν εὐχαριστήρια τοῖς θεοῖς καὶ ἀνεχώρησε πάραυτα διὰ τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου συνεπαγόμενος χιλίους ἱππεῖς.

Διὰ συντόνου πορείας ἐπλησίασε πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς δηλώσας ὅτι ἦσαν φίλοι, διέταξε τοὺς σκοποὺς ν' ἀναγγείλωσιν εἰς τὸν Κῦρον, ὁποῖος ἦτο. Ὁ Κῦρος ἔταξε πάραυτα τὸν τόπον ὅπου ἔμελλον νὰ κατασκηνώσωσιν οἱ Σούσιοι ἱππεῖς, τὸν δ' Ἀβραδάταν διέταξε νὰ ὁδηγήσωσι πρῶτον εἰς τὴν σκηνὴν τῆς συζύγου του.

Ἦτο λίαν συγκινητικὴ ἡ συνάντησις τῆς Πανθείας μετὰ τοῦ Ἀβραδάτου. Ἠσπάσθησαν ἐπανειλημμένως ἀλλήλους· οἱ λυγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα ἐπὶ ἀρκετὸν δὲν ἀφῆκαν αὐτοὺς νὰ ἀρθρώσωσι λέξιν. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις αὐτῶν ἦτο ἀνέκφραστος διότι ἡ εὐτυχὴς ἐκείνη συνάντησις ἦτο ἐκ τῶν δυσελπίστων.

Ἡ Πάνθεια μετὰ μικρὸν λέγει πρὸς αὐτὸν τὴν ἀβρότητα καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Κύρου. Ὁ Ἀβραδάτας ἀκούσας ταῦτα, ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τῆς Πανθείας τὴν χεῖρα κρατῶν·

— Τί λοιπόν; εἶπεν, ὦ Πάνθεια, δύναμαι νὰ κάμω ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ Κύρου ἵν' ἀποτίσω αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην μου ἀνθ' ὅσων ὑπὲρ ἡμῶν ἔπραξε;

— Τί ἄλλο, ἀπήντησεν ἡ Πάνθεια ἀσπαζομένη αὐτόν, ἢ νὰ φανῇς πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐκεῖνος πρὸς ἡμᾶς;

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀβραδάτας ἐπορεύθη πρὸς τὸν Κῦρον. Ὁ Κῦρος ὑπεδέχθη αὐτὸν προσηνῶς καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς δεξιᾶς ἠσπάσθη αὐτόν. Συγκεκινημένος ὁ Ἀβραδάτας εἶπεν:

— Δι' ὅσας εὐεργεσίας ἐποίησας πρὸς ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, δὲν ἔχω τι μεῖζον ν' ἀνταποδώσω, ἢ ὅτι παρέχω ἐμαυτὸν εἰς σὲ ὡς φίλον, ὡς θεράποντα καὶ ὡς σύμμαχον καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ φανῶ πρὸς σέ, ὅσον δύναμαι συνεργάτης προθυμότατος καὶ πιστότατος.

— Καὶ δέχομαί σε, ὦ Ἀβραδάτα, καὶ σὲ εὐχαριστῶ ἀπήντησεν ὁ Κῦρος καὶ προέτρεψεν αὐτὸν νὰ πορευθῇ πάλιν πρὸς τὴν σύζυγόν του.

Ζ'.

Μεγάλη ἤδη ἐγένετο προπαρασκευὴ διὰ τὴν κατὰ τῆς Λυδίας ἐκστρατείαν τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς, Κροῖσος ὀνομαζόμενος, εἶχε κηρυχθῆ ἀρχιστράτηγος πάντων τῶν παρὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐθνῶν, φιλίων ὄντων τοῖς Ἀσσυρίοις, διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. Ὁ Κῦρος πυρετωδῶς ἐποίει τὰς παρασκευάς, μεταβολὰς διαφόρους ποιήσας τῆς τότε στρατιωτικῆς τακτικῆς καὶ τὰ τότε πολεμιστήρια ἅρματα εἰς δρεπανηφόρα μεταβαλών. Ἐξήσκει τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ καταλλήλως ἐνέπνεε αὐτῷ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὅπως καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας οὕτω καὶ κατὰ ταύτην θὰ νικήσωσι τοὺς πολεμίους ἂν καὶ πολυαριθμοτέρους.

Ὁ Ἀβραδάτας ἦτο πιστὸς αὐτοῦ συνεργάτης καὶ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κύρου κατεσκεύασε καὶ οὗτος ἑκατὸν δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ καθ' ὅλα ἐν γένει παρεσκευάζετο ἵνα ἀποδείξῃ ἑαυτὸν ἀληθῆ φίλον καὶ σύμμαχον ἐκείνου.

Ὁ Κῦρος καθ' ὅλα ἕτοιμος, προχωρεῖ πλέον πρὸς τὴν ἐχθρικὴν χώραν πρὸς συνάντησιν τῶν πολεμίων. Συναντήσας τὰς πορ-

φυλακὰς αὐτῶν ἐστρατοπέδευσεν εἰς μέρος ἁρμόδιον καὶ ἤδη προσῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ περιφθείς ὡς κατάσκοπος εἰς τοὺς πολεμίους Ἀράσπας, περὶ οὗ ἔλεγον οἱ ἐκ τῶν πολεμίων αὐτόμολοι ὅτι ἦτο εἷς τῶν στρατηγῶν τῶν ἐξασκούντων καὶ παρατασσόντων τοὺς πολεμίους. Τῷ ὄντι ἄριστα ὑποκριθεὶς τὸ ἑαυτοῦ μέρος καὶ πιστευτὸς γενόμενος, κατώρθωσεν ὥστε οἱ πολέμιοι νὰ τῷ ἐμπιστευθῶσι τὰ πάντα. Ἐπανῆλθε δὲ πρὸς τὸν Κῦρον ὅτε πλέον ἐνόησεν ὅτι ἐτελείωσεν ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ καὶ ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη.

Ὅτε ὁ Ἀράσπας εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Κύρου, ἐν αὐτῇ ἤδη ἦτο καὶ ὁ Ἀβραδάτας. Ὁ Κῦρος ἐγνώρισεν αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους νομίζων ὅτι ὁ μὲν νεανικὸς πόθος τοῦ Ἀράσπα πρὸς τὴν Πάνθειαν ἕνεκα τοῦ μεσολαβήσαντος χρονικοῦ διαστήματος κατηυνάσθη, ὁ δ' Ἀβραδάτας ὅτι δὲν θὰ ἐμνησικάκει ἐναντίον τοῦ νέου ἐκείνου διαφυλαχθείσης ἀμώμου καὶ πιστῆς τῆς συζύγου του. Πόσον ἠπατᾶτο ὅμως! Ὁ Ἀράσπας οὐδὲ ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐπελάθετο τῆς Πανθείας, ὁ δ' Ἀβραδάτας δὲν ἔσχυε νὰ κρατήσῃ κίνημα δυσαρεσκείας κατὰ τοῦ ἀπειλήσαντος τὴν σύζυγόν του. Ὁ Κῦρος δὲν παρετήρησε τοῦτο καὶ ἀνήγγειλεν εἰς πάντας τοὺς παρόντας ἡγεμόνας καὶ δι' αὐτῶν εἰς ἅπαντα τὸν στρατὸν τὸ στρατήγημα, εἰς ὃ μετεχειρίσθη τὸν Ἀράσπαν καὶ διὰ τὴν νοημοσύνην καὶ ἀνδρίαν αὐτοῦ διώρισεν αὐτὸν ἡγεμόνα μοίρας τινὸς τοῦ στρατοῦ.

Η'.

Μαθὼν τὰ καθέκαστα περὶ τῶν πολεμίων ὁ Κῦρος καὶ διαγνώσας ὅτι εἶνε ἀξιομαχώτερος ἐκείνων, ἀπεφάσισε τὴν συγκρότησιν ἀποφασιστικῆς μάχης πρὸς τὸν Κροῖσον. Εὐθὺς λοιπὸν τὴν ἑπομένην παρέταξε τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ὁρίσας τὰς διαφόρους θέσεις, ἃς ὤφειλε νὰ καταλάβῃ ἕκαστος ἡγεμών. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτας.

— Ἐγώ, ὦ Κῦρε, ἑκουσίως δέχομαι καὶ παρακαλῶ νὰ μοὶ δώσῃς τὴν κατὰ μέτωπον τῶν πολεμίων θέσιν.

Ὁ Κῦρος θαυμάσας τὴν ἀνδρίαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ καὶ δεξιωσάμενος αὐτόν, ἐπηρώτησε τοὺς παρόντας Πέρσας.

— Βεβαίως, ὦ Πέρσαι, εἶπε, συγκατατίθεσθε καὶ σεῖς, ὅπως ἡ θέσις αὕτη δοθῇ εἰς τὸν ἀνδρεῖον Ἀβραδάταν;

— Τῇ ἀληθείᾳ οὐχί, ἀπήντησαν οἱ Πέρσαι, ἡ ἐπικίνδυνος θέσις ἔκπαλαι πάντοτε ἀνήκει τοῖς Πέρσαις.

— Ὁ κλῆρος λοιπὸν ἂς ἀποφασίσῃ μεταξὺ ὑμῶν, εἶπεν ὁ Κῦρος, διότι φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀπορρίψωμεν τὴν γενναίαν πρότασιν τοῦ ἀνδρείου ἡγεμόνος τῶν Σουσίων.

Καὶ διακληρωσάμενοι, εἶδον ὅτι ὁ κλῆρος ἔλαχεν εἰς τὸν Ἀβραδάταν νὰ καταλάβῃ τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν.

Ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἑκατέρωθεν κατηνάλωσαν εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν στρατευμάτων. Τὴν ἑπομένην πρωΐαν ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη. Ὁ Ἀβραδάτας ἐγερθεὶς διέταξε πάραυτα νὰ διακοσμήσωσι τὸ πολεμιστήριον αὐτοῦ ἅρμα καὶ αὐτὸς ἤρξατο ἐνδυόμενος τὰ ὅπλά του. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσφέρει αὐτῷ ἡ περικαλλὴς Πάνθεια χρυσοῦν κράνος καὶ χρυσᾶ περιβραχιόνια, ψέλλια πλατέα, πορφυροῦν ποδήρη στολιδωτὸν χιτῶνα καὶ λόφον ὑακινθινοβαρῆ. Ταῦτα πάντα ἐποίησε κρυφίως αὐτοῦ.

Ὁ Ἀβραδάτας ἰδὼν ταῦτα, ἐθαύμασε καὶ ἀσπασθεὶς περιπαθῶς τὴν σύζυγόν του:

— Πῶς, ὦ γύναι, εἶπε, κατέστρεψας τὸν στολισμόν σου ἵνα κατασκευάσῃς δι' ἐμὲ ὅπλα;

— Μὰ τὸν Δία, ἀπεκρίθη ἡ Πάνθεια, δὲν κατέστρεψα τὸν πολυτιμώτερον στολισμόν μου. Πολυτιμώτερος δι' ἐμὲ στολισμὸς ἦν νὰ φανῇς τόσον ὡραῖος εἰς τοὺς ἄλλους, ὅσον φαίνεσαι εἰς ἐμέ.

Εἰποῦσα τοὺς πλήρεις ἀφοσιώσεως τούτους λόγους ἡ Πάνθεια, ἤρξατο ἐνδύουσα αὐτὸν τὰ πολύτιμα ὅπλα καὶ συγχρόνως προσεπάθει νὰ κρατήσῃ τὰ κρυφίως ῥέοντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της δάκρυα.

Ἀφοῦ ἐνεδύθη τὰ ὅπλα ἐκεῖνα ὁ Ἀβραδάτας, ἂν καὶ πρότερον ἦτο ὡραῖος, τότε ἐγένετο ὑπέρλαμπρος. Ἐξῆλθε τῆς οἰκίας καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν ἡνίων ἡτοιμάζετο ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ πολεμιστήριον ἅρμα, ὅτε ἡ Πάνθεια ἀπομακρύνασα τοὺς παρόντας:

— Ὦ Ἀβραδάτα, εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς, ἐάν ποτε μέχρι σήμερον καὶ ἄλλη τις γυνὴ ἠγάπησε τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα περισσότερον ἑαυτῆς, ἐτίμησε δὲ καὶ ἐφάνη πιστὴ εἰς αὐτόν, ὑπὲρ τινα καὶ ἄλλην ὅμως ἐγὼ ἠγάπησα καὶ ἐτίμησα σέ....Τίς ἡ χρεία λόγων κατὰ τὴν ὑπερτάτην ταύτην στιγμήν; Ὀμνυμι τοὺς θεούς, ὦ Ἀβραδάτα, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ὥραν ὅτι χιλιάκις προτιμώτερον εἶνε εἰς ἐμὲ νὰ σὲ ἀκολουθήσω εἰς τὸν τάφον ἀποθνήσκοντα γενναίως καὶ ἀνδρείως, ἢ νὰ διέρχωμαι τὴν γῆν μετὰ σοῦ αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη... Ναί, ὦ Ἀβραδάτα! ὁ ὅρκος μου αὐτὸς ἂς σὲ προτρέψῃ νὰ φανῇς γενναῖος καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ θυσιάσῃς καὶ ἑαυτόν, καλῶς γνωρίζων ὅτι ἡ πιστή σου γυνὴ θὰ σὲ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς τὸν τάφον. Ἐκ τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης, ὦ ἄνερ, περιβλήθητι ἄκαμπτον γενναιότητα ὅπως δώσῃς εἰς τὸν Κῦρον φανεραν ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης, διότι μὴ λησμονεῖς ὅτι ἐνῷ εἶχε δικαίωμα ἐπ' ἐμοῦ, οὔτε ὡς δούλην ἔκρινε πρέπον νὰ μὲ προσλάβῃ, οὔτε καὶ ἐλευθέραν ἐπ' ἀτίμῳ ὀνόματι νὰ μὲ μεταχειρισθῇ, ἀλλὰ μὲ διεφύλαξεν, ὅπως θὰ διεφύλαττεν ἀδελφοῦ γυναῖκα....

Ὁ Ἀβραδάτας ἀκούσας οὕτω ὁμιλοῦσαν τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ σύζυγον, περιεπτύχθη τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ ἀναβλέψας πρὸς τὸν οὐρανὸν ηὐχήθη:

— Ὦ Ζεῦ μέγιστε! δός μοι νὰ φανῶ ἄξιος ἀνὴρ τῆς Πανθείας, ἄξιος δὲ φίλος τοῦ Κύρου τοῦ τόσον τιμήσαντος ἡμᾶς.

Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἀσπασθεὶς τὴν δακρύουσαν Πάνθειαν, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἅρμα καὶ παρήγγειλε τὸν ἡνίοχον νὰ προχωρήσῃ. Ἡ περικαλλὴς Πάνθεια τότε δακρύουσα καὶ μὴ δυναμένη πλέον ν' ἀσπασθῇ τὸν προσφιλῆ σύζυγον, ἠκολούθησε λαθραίως καὶ κατησπάζετο τὸν δίφρον τὸν ἀπάγοντα εἰς τὴν μάχην τὸν σύζυγόν της, ὃν περισσότερον ἑαυτῆς ἠγάπα.

Μεταστραφεὶς μετὰ μικρὸν ὁ Ἀβραδάτας καὶ ἰδὼν ἀκολουθοῦσαν τὴν Πάνθειαν: — Θάρρει, ὦ Πάνθεια, εἶπε, καὶ χαῖρε, ἐπίστρεψον δὲ ἤδη εἰς τὴν σύζυγον.

Οἱ θεράποντες τότε ἐκράτησεν αὐτὴν καὶ ἡμιλιπόθυμον ἀπήγαγον εἰς τὴν σκηνήν.

Θ'.

Ὁ Ἀβραδάτας κατέλαβε μετὰ τῶν ἑαυτοῦ τὴν κατὰ μέτωπον δι' αὐτὸν ὁρισθεῖσαν θέσιν ταχεῖς ἀπέναντι τῶν Αἰγυπτίων. Δοθέντος τοῦ σημείου τῆς μάχης ὁ Ἀβραδάτας ἀναφωνήσας καὶ ἐνθαρρύνας τοὺς ἑαυτοῦ ἄνδρας προὐχώρησεν ἀκαθέκτως κατὰ τῶν ἐναντίων. Σὺν αὐτῷ ἐξώρμησαν πάντες οἱ πλησίον αὐτοῦ ἱστάμενοι ὄντες ἐκ τῶν οἰκειοτάτων του καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ κέντρου τῆς Αἰγυπτιακῆς φάλαγγος.

Οἱ Αἰγύπτιοι ὅμως εἰς ἑκατὸν κατὰ βάθος τεταγμένοι ὑπεδέχθησαν ἀπτοήτως τοὺς περὶ τὸν Ἀβραδάταν καὶ ἀντετάχθησαν ἐρρωμένως. Οἱ ὑπὸ τὸν Ἀβραδάταν Σούσιοι μὴ προσδοκῶντες τόσον κραταιὰν ἀντίστασιν, ἀφοῦ εἶδον ὅτι πολλοὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ἐφονεύθησαν ἀπεδειλίασαν καὶ μετὰ μικρὰν ἔτι ἐμμονὴν ἔκλιναν καὶ τέλος ἐτράπησαν.

Ὁ Ἀβραδάτας ἰδὼν τὸ γενόμενον καὶ μάτην ἀνακαλέσας τοὺς φεύγοντας αὐτοῦ στρατιώτας, ἔμεινεν ἐν τῇ θέσει του μετὰ τῶν οἰκειοτάτων καὶ ἀδιάσειστον ἔρρυμα μετ' αὐτῶν ἀποτελέσας, ἔστη ἀκλόνητος ἐκεῖ ἔνθα εἰσέβαλε πολλοὺς φονεύων. Κατὰ τὴν ἀδιήγητον ὅμως ἐκείνην ταραχὴν τὴν ἐκ τῶν φωνῶν τῶν μαχομένων, ἐκ τῶν οἰμωγῶν τῶν τιτρωσκομένων, ἐκ τῶν θραυομένων ἁρμάτων γινομένην, πλήττεται ὁ Ἀβραδάτας καὶ πίπτει τοῦ ἅρματος καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν γενναίως ἀμυνθέντες κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων.

Οἱ ἐκεῖ πλησίον ὄντες Πέρσαι ἦλθον πρὸς βοήθειαν αὐτῶν, ἀλλ' ἦλθον ἀργὰ μόνον τὸν νεκρὸν τοῦ δυσμοίρου Ἀβραδάτου ἠδυνήθησαν νὰ σώσωσι καὶ θέσωσιν αὐτὸν ἐκτὸς τῆς μάχης.....

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου ἀντήχει ἐκ τῶν κραυγῶν τῆς νίκης. Ἅπαντες φαιδροὶ καὶ χαρωποὶ ἐχαιρετῶντο προσφωνοῦντες ἀλλήλους καὶ συγχαιρόμενοι ἐπὶ τῇ νίκῃ. Ὁ στρατὸς τοῦ Κροίσου ἔπαθε πανωλεθρίαν.

Ἡ δυστυχὴς Πάνθεια λουτρὸν ἔχουσα προητοιμασμένον περιέμενεν ἀνυπομόνως τὴν ἐκ τῆς μάχης ἐπιστροφὴν τοῦ προσφιλοῦς συζύγου ἵνα λούσῃ αὐτόν. Ὅτε ἤκουσε τὰς κραυγὰς τῆς νίκης ἡ καρδία αὐτῆς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ περιέμεινε νὰ ἴδῃ ἐπανερχόμενον καὶ ἀνευφημούμενον τὸν Ἀβραδάταν, διότι βεβαίως ἐπίστευεν ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ συνετέλεσεν εἰς τὴν νίκην. Ἡ τάλαινα Πάνθεια οὐδὲ ὑπώπτευε τὴν πλήξασαν αὐτὴν συμφοράν!

Ὁ καιρὸς παρήρχετο καὶ ἡ νὺξ πρὸ πολλοῦ περιέβαλλε τὴν γῆν, ἡ δὲ πένθιμος σελήνη ἔρριπτε τὸ ἀργυροειδὲς αὐτῆς φῶς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἐξ οὗ ἀδιαλείπτως ἠκούοντο αἱ βροντώδεις κραυγαὶ τῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ νίκῃ.

Ἀνυπομονοῦσα ἡ Πάνθεια διὰ τὴν ἀρ-

γοπορίαν τοῦ Ἀβραδάτα, ἀπέστειλε τοὺς θεράποντας νὰ ἐρευνήσωσι καὶ παρακαλέσωσι νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς τὴν σκηνήν, μὴ δυναμένη οὐδὲ κατὰ διάνοιαν νὰ συλλάβῃ τι λυπηρόν, ἐξῆλθε δὲ καὶ αὐτὴ καὶ περιέμενεν εἰς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς.

Μετά τινα ὥραν διακρίνει μακρὰν συνοδίαν ἀνδρῶν, βραδέως βαδίζουσαν πρὸς τὴν σκηνήν... Οὔτε ἀνευφημίαι, οὔτε κραυγαὶ χαρᾶς. Οἴμοι! ἐντὸς δίφρου ἐκομίζετο ὁ νεκρὸς τοῦ Ἀβραδάτα. Ἡ Πάνθεια στηρίζει ἀσάλευτον τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς συνοδίας..... φρικιᾷ.... οἱ πόδες αὐτῆς τρέμουσι, σπασμωδικὴ ταραχὴ μετακινεῖ τὰ ὠχρὰ αὐτῆς χείλη. Μένει ἀκίνητος, τὰ πάντα περὶ αὐτὴν αἰσθάνεται περιστρεφόμενα καὶ ὅταν ὁ δίφρος ἐπλησίασε καὶ ἤκουσε τοὺς γόους τῶν θεραπόντων :

— Θεοί!... φωνάξασα κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. . . . . .

Γ'.

Ὁ Κῦρος νικήσας τὸν Κροῖσον, προήλασεν ἐπὶ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, τὰς Σάρδεις, καὶ ταύτην κυριεύσας καὶ τὸν Κροῖσον αἰχμαλωτεύσας καὶ πλεῖστα ὅσα λάφυρα λαβὼν συνεκάλεσε περὶ αὐτὸν πάντας τοὺς ἡγεμόνας, ἵνα ἐπαινέσῃ αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ ἵνα ἑστιάσῃ αὐτοὺς ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ἐκβάσει τῆς ἐκστρατείας.

Μεταξὺ τῶν προσελθόντων ὅμως δὲν ἦτο καὶ ὁ Ἀβραδάτας. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγνοῶν τὰ περὶ ἐκείνου προσεκάλεσέ τινα τῶν παρόντων ὑπηρετῶν :

— Εἴπατέ μοι, εἶπεν, εἰδέ τις ἐξ ὑμῶν τὸν Ἀβραδάταν ; Ἀπορῶ, προσέθηκεν, διατὶ τώρα δὲν συχνάζει παρ' ἡμῖν, ἐνῷ πρότερον ἦτο τακτικὸς θαμιστής.

— Ὦ Δέσποτα! ἀπεκρίθη ὁ ὑπηρέτης, δὲν ζῇ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα ἐν τῇ φαλαγγι τῶν Αἰγυπτίων. Οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ὦ Δέσποτα, ὑπεχώρησαν, ὁ Ἀβραδάτας ὅμως καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ γενναίως πολεμήσαντες ἀπέθανον. Ἡ δυστυχὴς αὐτοῦ γυνὴ ἐπιπροσέθηκεν ὁ ὑπηρέτης λαβοῦσα τὸν νεκρὸν καὶ θέσασα αὐτὸν ἐν ᾗ καὶ αὐτὴ ἦτο ἁρμαμάξῃ ἔφερεν αὐτὸν εἰς μέρος τι παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν* καὶ διέταξε τοὺς εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας νὰ σκάψωσι τάφον ἐπὶ λόφου τινος, αὕτη δὲ κάθηται χαμαὶ κρατοῦσα ἐπὶ τῶν γονάτων της τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνδρός.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος καὶ μέγιστον λυπηθείς, ἐκτύπησε τοὺς μηροὺς καὶ ἀμέσως διατάξας τοὺς φίλους ἡγεμόνας Γωβρύαν καὶ Γαδάταν, ἀφοῦ παραλάβωσιν ὅ,τι πολύτιμον ἔχουσι, ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτόν, ἱππεύσας δὲ ἤλαυνε πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος ὅπου εὑρίσκετο ἡ Πάνθεια. Καθ' ὁδὸν συναντήσας ποιμένας, διέταξε νὰ ὁδηγήσωσιν ἐκεῖ πολλὰς βοῦς καὶ ἵππους καὶ πρόβατα, ἵνα σφαγιάσωσιν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γενναίου ἀνδρός.

Ἀκολουθούμενος ὁ Κῦρος ὑπὸ τοῦ Γωβρύου καὶ Γαδάτα ἔφθασεν ἐπὶ τοῦ τόπου. Ἰδὼν δὲ τὴν Πάνθειαν χαμαὶ καθημένην καὶ κρατοῦσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐδάκρυσε διὰ τὴν συμφοράν :

— Φεῦ! εἶπεν, ὦ ἀνδρεία καὶ γενναία ψυχὴ τοῦ Ἀβραδάτου, ἀνεχώρησας λοιπὸν ἐγκαταλιποῦσα ἡμᾶς ;

Καὶ συγχρόνως ἐπελάβετο τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἠκολούθησε τὴν ἰδικήν του, διότι εἶχεν ἀποκοπῆ διὰ σπάθης ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ Κῦρος ἰδὼν τοῦτο ἔτι περισσότερον ἤλγησεν, ἡ δὲ Πάνθεια ἔρρηξε μεγάλην σπαρακτικὴν κραυγὴν καὶ δεχθεῖσα πάλιν τὴν χεῖρα τοῦ πεφιλημένου ἀνδρός, ἠσπάσθη αὐτὴν μετὰ λατρείας καὶ τὴν προσήρμοσε πάλιν ὡς ἠδύνατο ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σώματος.

— Καὶ τὰ ἄλλα μέλη αὐτοῦ, εἶπεν ὀλολύζουσα ἡ Πάνθεια, εἶνε οὕτως ἀποκεκομμένα, ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ βλέπῃς ; Καὶ ταῦτα, ὦ Κῦρε, ἔπαθεν, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν μεγάλην πρός σε εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ διαγωγήν σου....

Ὁ Κῦρος ἔμεινεν ἐπί τινα ὥραν δακρύων σιωπηρῶς :

— Οὕτος, ὦ Πάνθεια, εἶπεν ὁ Κῦρος, ἔλαβε τὴν καλλίστην τελευτήν, διότι νικῶν ἀπέθανε, σὺ δὲ λαβοῦσα τὰ ἐνθύμια ταῦτα τῶν φίλων του κόσμει τὸν νεκρόν, μετὰ δὲ τὴν ταφὴν ἃς θυσιασθῶσι τὰ κτήνη ταῦτα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γενναίου ἀνδρός· ἔπειτα θὰ ἐγείρω ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ σῆμα ὅπερ νὰ διαλαλῇ καθ' ὅλον τὸν κόσμον τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ. Καὶ σύ, ἐπιπροσέθηκεν ὁ Κῦρος, δὲν θὰ ἀπομείνῃς ἔρημος, ἀλλ' ἐγὼ ἕνεκα τῆς ἀρετῆς σου καὶ τῆς σωφροσύνης καὶ κατὰ τὰ ἄλλα θά σε τιμήσω καὶ θὰ σὲ μεταφέρω ὅπου θελήσῃς, ἀρκεῖ νὰ μοὶ γνωστοποιήσῃς πρὸς ποῖον θέλεις νὰ ὑπάγῃς.

— Θάρρει, ὦ Κῦρε, εἶπεν ἡ ὡραία Πάνθεια πικρῶς ὑπομειδιάσασα· δὲν θὰ σοὶ ἀποκρύψω πρὸς ποῖον θὰ πορευθῶ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Κῦρος ἀνεχώρησεν, οἰκτείρων καὶ τὴν γυναῖκα τοιούτου ἀνδρὸς στερηθεῖσαν, καὶ τὸν ἄνδρα τοιαύτην γυναῖκα ἀπολιπόντα.

Ἀφοῦ ἀρκετὸν διάστημα ἀπεμακρύνθη ὁ Κῦρος, ἡ Πάνθεια διέταξε τοὺς θεράποντας αὐτῆς νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἐπίσης.

— Ἕως ὅτου, εἶπεν, ἐγὼ κλαύσω αὐτὸν ὅπως ἐπιθυμῶ.

Εἰς δὲ τὴν τροφὸν αὐτῆς ἔνευσε νὰ παραμείνῃ.

— Ὦ καλή μου τροφός, τῇ εἶπε, σὲ παρακαλῶ, σὲ ἐξορκίζω καὶ σὲ διατάσσω, ὁπόταν ἀποθάνω νὰ μὲ περιβάλῃς δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνδύματος μὲ τὸν σύζυγόν μου.

Ἡ τροφὸς ἐκάθητο κλαίουσα, μὴ ὑποπτεύουσα τί ὑπέκρυπτον οἱ λόγοι ἐκεῖνοι τῆς Πανθείας. Αὕτη δὲ προσβλέψασα τὸν προσφιλῆ Ἀβραδάτην.

— Ὦ φίλε, εἶπε τὸν ὅρκον, ὃν σοὶ ὤμοσα κατὰ τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ μας ἤδη ἐκτελῶ . . . . . Θεοὶ οἰκτείρατέ με. . . . .

Καὶ σπάσασα ξιφίδιον πάλαι πρὸ πολλοῦ πρὸς ἰδίαν ὑπεράσπισιν φυλαττόμενον πλήττει ἑαυτὴν εἰς τὴν καρδίαν καὶ κλίνασα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ συζύγου της ἀπέθανε.

. . . . . .

Ἡ τροφὸς ἰδοῦσα τὸ φρικαλέον δρᾶμα ἀπωλοφύρατο, ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἀπέθανε περιεκάλυψεν αὐτὴν δι' ἑνὸς ἐνδύματος μὲ τὸν σύζυγόν της· Οἱ μακρόθεν ἱστάμενοι θεράποντες ἰδόντες θανοῦσαν τὴν δέσποιναν των καὶ καταληφθέντες ὑπὸ μανίας ἕνεκα τῆς θλίψεως, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας ἀπεσφάττοντο ἐκεῖ ἔνθα ἱσταντο.

Ὁ Κῦρος εἰδοποιηθεὶς ἀμέσως περὶ τῶν τελεσθέντων, λυπούμενος δὲ καὶ βαρυαλγῶν ἐπανακάμπτει. Εὑρὼν τὰ πάντα περαιωθέντα καὶ ὁλοφυρόμενος ἐπὶ τῶν πιστῶν ἐκείνων καὶ ἀγαπημένων πτωμάτων ἀπῆλθε διατάξας νὰ ἐγερθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῶν σῆμα πολυτελές, εἰς τὸν Ἀράσπαν ἀναθέσας τὴν ἐργασίαν ταύτην ἕνεκα τοῦ πάλαι ποτε πρὸς ἐκείνην ἐρωτός του.

Ὁ Ἀράσπας πάνυ προθύμως ὑπήκουσεν ἐπιστατήσας ὥστε τὸ σῆμα νὰ γείνῃ καθ' ὅλα ἐφάμιλλον τῆς ἀρετῆς τῶν τεθνεώτων. Περαιωθέντος δὲ διέταξε νὰ γραφῶσιν ἐπὶ τῆς πλακὸς του τὰ ὀνόματα τῆς Πανθείας καὶ τοῦ Ἀβραδάτου. Ἐπὶ τοῦ μέρους δὲ ἔνθα νυτοκτόνησαν οἱ τρεῖς θεράποντες διέταξε νὰ ἐγείρωσι τρεῖς στήλας καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀνέγραψε : «*Σῆμα Σκηπτούχων*».

Ἐπιτελεσθέντων πάντων τούτων καὶ περιβλέψας ὁ Ἀράσπας τὸ σῆμα πλήρης ἀπελπισίας :

— Εἰς σᾶς, εἶπεν, ὦ ἱερὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ καθήκοντος θύματα, ἔχει ἀνεγερθῆ ὁ τάφος οὗτος, εἰς ἐμὲ ὅμως τίς τάφος ἀνεγερθήσεται, ὅστις ἠγάπησα παραφρῶς ; . . . Οὐ μέλει μοι περὶ τούτου· ἐγὼ ἤδη ἐκλιπούσης τῆς Πανθείας σπεύδω εἰς συνάντησιν αὐτῆς εἰς τοὺς δόμους τοῦ Πλούτωνός ; ..... ὦ Ζεῦ συγχώρησον !..... ὦ Πλούτων δέχθητί μου τὴν ψυχήν....

Καὶ σπασάμενος τὸν ἀκινάκην σφάττεται.....

Βαρυαλγῶν ὁ Κῦρος ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἐκήδευσε μεγαλοπρεπῶς τὸν φίλον αὐτοῦ καὶ ἀνήγειρεν εἰς αὐτὸν μνημεῖον ἐκεῖ ἔνθα ἐτελεύτησεν, ἵνα κοιμᾶται τὸν αἰώνιον ὕπνον πλησίον ἐκείνης, ἣν ὑπὲρ ἑαυτὸν ἠγάπησεν.

Οἱ τρεῖς οὗτοι τάφοι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑφίσταντο καὶ οἱ διερχόμενοι ἐκεῖθεν ἀνεγίνωσκον τὰ διὰ Συρίων γραμμάτων ὀνόματα τῶν νεκρῶν. Σήμερον οὐδὲν σώζεται, ἀλλ' ἴσως ἡμέραν τινα ἀρχαιολόγος τις ἀναγγείλῃ ὅτι ἀνεῦρε τὸν τάφον τῆς ἐναρέτου καὶ πιστῆς ἐκείνης βασιλίδος Πανθείας.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΑΡΙΣΤΟΝΙΚΟΣ

* Ὁ ποταμὸς οὗτος παρεμπλέει τὰς Σάρδεις.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΙΒ'.

ΑΠΟ ΝΙΑΓΑΡΑ ΕΙΣ ΚΟΥΕΒΕΚΗΝ

Πρό τινων ὡρῶν ἔφθασα εἰς Κουεβέκην γωνίαν τῆς Ἀλλιγονίας Χερσονήσου. Καὶ τοι μεγάλα ὄρη διαχωρίζουσι τὸν Καναδᾶν τῆς Νέας Ἀγγλίας, ἐν τούτοις χάριν εἰς τοὺς σιδηροδρόμους ἡ συγκοινωνία τῶν δύο

τούτων κρατῶν καθίσταται εὔκολος. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποικίας.

Εἰς Καρλουπολίτης ἔφθασεν ἐνταῦθα διὰ τῆς τελευταίας ἁμαμάξης μετ' ἐμοῦ, ἀναζητῶν τὸν δραπέτην μαῦρόν του, περίεργος μᾶλλον νὰ μάθῃ τὸ καταφύγιον αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ τὸν ἐπανέφερεν· εὗρε δὲ αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἑνὸς Καναδαίου, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ζητήσῃ, διότι οἱ Ἄγγλοι προσφέρουσιν αὐτοῖς εὐχαρίστως ἄσυλον καὶ ὑπεράσπισιν . . . . . Πλήθη συνηθροίσθησαν πέριξ τοῦ δραπέτου μαύρου ὅπως καὶ πέριξ τοῦ πρώτου τέκνου τῆς Χίου τοῦ ἀγορασθέντος ἐκ τῶν Τούρκων καὶ μεταφερθέντος εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ἡ κεφαλὴ τοῦ μαύρου ἦτο δεδεμένη διὰ λευκοῦ ρινομάκτρου ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν περαιτέρω ροὴν τοῦ αἵματος τὴν προξενηθεῖσαν ἐκ τῶν πληγῶν τῶν καταδιωκτῶν του· ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἕλληνος ἦτο δεδεμένη διὰ μελανοῦ, σημείου πένθους διὰ τοὺς ὑπὸ τῆς σπάθης τῶν ἀγρίων Ὀθωμανῶν φονευθέντας συγγενεῖς αὐτοῦ. Ὁ μαῦρος ἠλευθερώθη ἐκ τῆς σκληραγωγίας ὁ Ἕλλην ἐκ τῆς τυραννίας. Ὁ μαῦρος ἐγκατέλειπε τὴν οἰκίαν του, ὁ Ἕλλην ὅμως ὑπερησπίσθη αὐτὴν ἀνδρείως μέχρις ὅτου ἡ διπλωματία ὑπεχρεώθη νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὴν ἀνεξαρτησίαν του. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας εὐνοεῖ τοὺς Μαύρους πρὸς ζημίαν τῶν Λευκῶν, διότι ὅταν οἱ Ἀκαρνᾶνες ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐζήτησαν ἄσυλον εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους, ἡ Βρεττανικὴ ἀπανθρωπία καὶ σκληρότης ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς διὰ τῆς λόγχης, ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια ἔνθα βέβαιος θάνατος περιέμενεν αὐτούς.

Γενναῖον θὰ ὡμολογεῖτο καὶ φιλελεύθερον ἀναμφιβόλως τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος, ἐὰν ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ δὲν παρηκολούθει τὸ συμφέρον.

Ἐὰν μικρὸν ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ παρελθόν, ὁποία σκληρὰ ἀντίφασις πολιτικῶν ἀρχῶν μολύνει διὰ σπαραξικαρδίων καὶ αἱμοσταγῶν σελίδων τὰς πολιτικὰς δέλτους του!.. Ἡ πώλησις τῆς Πάργας καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ ἀνδρείου ἐκείνου λαοῦ εἶνε *κηλίς*, ἥτις οὐδέποτε ἐξαλειφθήσεται ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας!. . . Τὴν στιγμὴν ταύτην μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω τοὺς ἰδίους Ἄγγλους στρατιώτας τοὺς μετὰ τῶν Τούρκων πυροβολήσαντας κατὰ τῶν χωρίων τῆς Θεσσαλίας τῷ 1854, νὰ πυροβολῶσι κατὰ τῆς ἀθώας κατοικίας τῆς Εὐαγγελίνης! . . .

***

Ἔργον μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον τοῦ Σινικοῦ τείχους περαιοῦται ἐντὸς ὀλίγου ἐνταῦθα. Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Γράνδ—Τρώνκ διερχόμενος διὰ τοῦ Μονθρηὼλ παρακολουθεῖ τὸν ποταμὸν Φρέζερ. Συγχρόνως καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἄρχονται τῶν πρὸς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ Ὀρεγώνην σιδηροδρόμων.

Καίτοι ὁμολογουμένως οἱ σιδηρόδρομοι ἐξηφάνισαν τὰ μεγάλα τῆς συγκοινωνίας προσκόμματα, συντέμνοντες ἐπὶ τοσοῦτον τὰς μακρυνὰς ἀποστάσεις, γενόμενοι πρόξενοι τῆς εὐημερίας καὶ ὑποστηρικταὶ τῆς προόδου, οὐχ ἧττον ὅμως ἔχουσιν ἀνάγκην πολλῶν εἰσέτι βελτιώσεων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κατ' ἔτος ἀπόλλυνται ἐν τοῖς σιδηροδρόμοις καὶ λοιπαῖς ἀτμοκινήτοις μηχαναῖς δὲν εἶνε εὐκαταφρόνητος. Ἐνὶ λόγῳ τὸ πῦρ ὑπὸ οἱανδήποτε ἐνέργειαν εἶνε κάλλιστος μὲν ὑπηρέτης ἀλλὰ κακὸς κύριος.

Ἁμαξοστοιχία πλήρης παίδων Κυριακοῦ σχολείου μετέβαινε κατ' αὐτὰς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Κουεβέκης πρός τι χωρίον· μόλις εἶχε διατρέξει ὀλίγα μίλια ὅτε παρεκτραπεῖσα τῆς ὁδοῦ αὐτῆς, ἤρξατο ἀνατρεπομένη ἐν σφοδρότητι. Ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς σιδηροδρόμοις αἱ ἀτμάμαξαι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας, ὥστε οἱ ἐπιβαίνοντες συνεσωρεύθησαν παραχρῆμα ἐν τῇ τελευταίᾳ καὶ ἐρρίφθησαν πρὸς τὴν γῆν, ἐφ' ἧς πολλοὶ ἐφονεύθησαν πλειότεροι δὲ ἐτραυματίσθησαν. Ἦτο σπαραξικάρδιον ὄντως θέαμα ὁ αἱμοσταγὴς ἐκεῖνος σωρὸς τῶν καταπιπτόντων παίδων.

***

Ἡ Κουεβέκη ἀπέχει 100 μίλια ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Μοντρεὼλ καὶ 300 ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ποταμοῦ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὅστις προσφέρει τοσαύτην εὐκολίαν πρὸς τὰ βόρεια τῆς Ἀλλιγονίας Χερσονήσου, ἔνθα τὰ Ἡνωμένα Κράτη ἔχουσι λόγους νὰ ἐπαγρυπνῶσιν.

Ἡ Κούβα πρὸς μεσημβρίαν καὶ ὁ Καναδᾶς πρὸς βορρᾶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν ξέναις χερσὶ θὰ παρεῖχον λόγους ὑποψιῶν καὶ φόβων, οὓς ἀπορῶ τίνος ἕνεκα μέχρι τοῦδε δὲν ἐφρόντισαν νὰ ἐξαλείψωσιν.

Ἐνταῦθα τὸ ἐμπόριον δὲν ἀνθεῖ ὡς ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις· ἐν γένει δὲ οἱ κάτοικοι εἶνε κατώτεροι ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τῶν Ἡνωμένων Κρατῶν.

Ἡ Κουεβέκη, πρωτεύουσα τῶν ἐν Ἀμερικῇ Βρεττανικῶν ἀποικιῶν, κεῖται ἐπὶ βράχου καὶ διαιρεῖται εἰς ἄνω καὶ κάτω. Αἱ οἰκίαι αὐτῆς εἰσὶν ἐκτισμέναι ἐκ λίθων καὶ φαίνονται λίαν στεραιαί· ἡ δὲ πόλις εἶνε κυρίως ἐμπορική. Τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς εἰσὶν τεχνητά· πλὴν ἐκτὸς τούτου ἡ φυσικὴ αὐτῆς θέσις τὴν ἀποκαθιστᾷ ἀπόρθητον.

Ἡ ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου ἄποψις εἶνε ἀληθῶς λαμπρά. Ἀπέναντι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου κεῖται τὸ ρωμαντικώτατον χωρίδιον τοῦ Πόϊντ Λεύη μετὰ τοῦ ναΐσκου του, καὶ τῶν εὐχρόων ἀγροτικῶν αὐτοῦ οἴκων. Εἶνε δὲ ἀείποτε ἀνθηρὸν καὶ ἐμπορικώτατον μὲ πληθυσμὸν 4 ἢ 5 χιλιάδων.

Ὁ σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Γράνδ—Τρώνκ ἀπέχει ἓν μίλιον περίπου τοῦ χωρίου πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως ὁ ποταμὸς Ἁγ. Κάρολος σχηματίζει λεκάνην 4 περίπου μιλίων μήκους καὶ 2 πλάτους. Μικρὸν ἀπωτέρω φαίνεται ἡ ἄκρα τῆς νήσου Δ'-Ὀρλεάνης. Ἐνταῦθα προχωρήσας ὀλίγον, ἐθαύμασα τὴν λαμπρὰν θέαν τοῦ καταρράκτου Μοντμόρενσυ· ἀκολούθως παρετήρησα μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως τῆς Κουεβέκης, καὶ ἐπὶ τέλους τὸ φρούριον τὸ κατοικούμενον ὑπὸ Ἄγγλων στρατιωτῶν.

Συνεσχετίσθην μετά τινων ἀξιωματικῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐπεσκέφθημεν τὸν καταρράκτην Μοντμόρενσυ, ὅστις εἶνε ἄξιος παρατηρήσεως.

Ὁ ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Κόλπου Χώδσωνος μεταξὺ τῶν χλοερῶν λόφων, οἵτινές εἰσι καταφανεῖς ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς Κουεβέκης.

Εἰς τοὺς παρατηροῦντας ἀπὸ τὸ Α. Δ. μέρος, ὁ ποταμὸς φαίνεται ταχύς, ζοφερὸς καὶ βορβορώδης, διαρρέων ἐν μέσῳ στενῶν φαράγγων καὶ πυκνῶν δασῶν, ἐν μέσῳ πεπτωκότων γηραιῶν πιτύων καὶ ἄλλων κορμῶν δένδρων, γιγαντιαίων βράχων καὶ χαραδρῶν, ἐξαφανιζόμενος πρὸς στιγμήν, καὶ ἀναφαινόμενος ἐκ νέου ἀφρίζων καὶ διαλάμπων, ὅπως ἐξαφνισθῇ καὶ πάλιν ἐν τῷ βάθει πυκνοῦ δάσους· τοιουτοτρόπως δὲ ἀφοῦ ὑπερπηδήσῃ ὕψος 260 περίπου ποδῶν, χύνεται εἰς τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον.

Μεταβαίνων τις ἀπὸ τὴν ἄνω εἰς τὴν κάτω Κουεβέκην διέρχεται ὑπὸ τὴν σκιὰν γιγαντιαίων τειχῶν ὑποστηριζόντων τὰς ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου, διὰ τῶν ἀξιοπερίεργων τοῦ ὁποίου πυλῶν ἐξέρχεται τις ἐπὶ τῶν ἰσοπέδων ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ, ὃν διέρχεται διὰ μικρᾶς ξυλίνης γεφύρας, ἀφικνούμενος ἐν μέσῳ χλοερῶν ἀγρῶν, ὡραίων ἐπαύλεων καὶ γαλλικῶν χωρίων, ὧν τὸ κυριώτερον εἶνε τὸ Μπώπορτ, ἔνθα ὑπάρχει ὡραία Καθολικὴ ἐκκλησία. Ἡ ἀπὸ τὸ Μπώπορτ ὁδὸς σχηματίζεται ἀπὸ παρόχθιον ἄκραν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου.

Τοιουτοτρόπως παρατηρεῖ τις τὰς ὡραιοτέρας θέας τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνου ποταμοῦ, τῆς πόλεως Κουεβέκης, Πόϊντ-Λεύη καὶ τῆς νήσου Δ'-Ὀρλεάνης.

Ἡ πόλις Κουεβέκη πρὸς δυσμάς, παρουσιάζει μίαν τῶν ὡραιοτέρων ἀπόψεων τῆς Οἰκουμένης, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀπαράμιλλον φυσικὴν αὐτῆς καλλονήν, ἀλλὰ καὶ διότι κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τῶν οἰκιῶν οὐσῶν ἐπιστεγασμένων διὰ λευκοσιδήρου, ἡ πόλις ἅπασα φαίνεται ὡσεὶ κατεσκευασμένη ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Τὰ φρούρια, αἱ Μητροπόλεις, καὶ τὰ μέγαρα φαίνονται ὡσεὶ κατεσκευασμένα, ἐκ μετάλλου ἐστιλβωμένου καὶ πολυτίμων λίθων. Τὸ θέαμα τοῦτο εἶνε ἀληθῶς ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς.

Ἐν τούτοις ἀφίχθημεν πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ καταρράκτου. Ὡραῖοι ἀτμοειδεῖς στέφανοι, μεταβάλλοντες συνεχῶς σχήματα καὶ θέσεις ἀνυψοῦντο εἰς τὸν ἀέρα, λαμπυρίζοντες περίεργως, ὁπόταν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον ἐπ' αὐτῶν.

Παρατηρῶν τὸν καταρράκτην τοῦτον ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, καὶ θαυμάζων τὴν ἔξοχον ὡραιότητα αὐτοῦ, ἐστεφανωμένου διὰ τῶν χρωμάτων τῆς Ἴριδος καὶ βρεχομένου ἐν μέσῳ τῶν ἀποτόμων κρημνῶν καὶ ὑψηλῶν βράχων ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ἐκτεταμένα ὕδατα τοῦ ποταμοῦ πρὸ τῶν ποδῶν μου, ἀνεμνήσθην τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τῆς θέσεως, ἐφ' ἧς ἱστάμην. Τὴν ἀξιομνημόνευτον ἑσπέραν τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1759, καθ' ἣν συνεκροτήθη ἡ πεισματώδης μάχη, ὅτε ἀπεκρούσθη ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Γούλφ, προσπαθῶν νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὰ ὕψη ἐκεῖνα, τετρακόσιοι δὲ τῶν ἀνδρειοτέρων αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀπώλοντο.

Ἐξ ἑβδομάδας βραδύτερον ὁ Γούλφ προσέβαλε τὰς Γαλλικὰς ἀποικίας, καὶ ὁ Γάλλος Μὼντ-Κάλμ ἐνικήθη· ἑπομένως ἡ Κουε-

βέκης παρεδόθη, πλὴν ἡ χαρὰ τῆς νίκης δὲν ἦτο ἀνάμικτος θλίψεως, διότι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἔπεσε νεκρὸς καὶ ὁ νικητὴς Γούλφ.

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1775 ἡ Κουεβέκη προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ἀνδρείου Μωντγκώμερυ, φονευθέντος κατὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ.

Πιστεύω ὅμως ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ Ἀμερικανοὶ θέλουσι καθέξει καὶ τὸ μέρος τοῦτο....

ΙΓ'

ΑΠΟ ΚΟΥΕΒΕΚΗΣ ΕΙΣ ΒΟΥΦΦΑΛΟΝ

Χθὲς ἐγκατέλειψα τὴν Κουεβέκην κατὰ τὴν 4 μ. μ. Ἔφθασα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Βούφφαλον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου διὰ γῆς λιπαρᾶς καὶ δασώδους. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε μία τῶν σημαντικωτέρων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν· ἐγείρεται δὲ πλησίον τῆς λίμνης *Ἥρει* καὶ ἔχει λαμπρὸν λιμένα, ὃν ἄλλοτε μόλις διέσχιζεν ἓν Ἰνδικὸν *κανό*, νῦν δὲ προσεγγίζουσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντα τὰ πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη διευθυνόμενα πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια. Ἐπέκεινα δὲ τῶν 20 ἀτμοπλοίων ἀποχαιρετῶσι καθεκάστην τὰς ἀποβάθρας της. Τὸ ἄλλοτε ἀσήμαντον τοῦτο χωρίον διὰ τῆς πείρας ἐνεργητικῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο κέντρον ἐκτεταμένου ἐμπορίου. Ἡ διῶρυξ τῆς Μεγάλης Ἥρει, καθὼς καὶ ὁ σιδηρόδρομος τῆς Νέας Γόρκης καὶ Ἀλβανίας, ὡς καὶ ἄλλοι τινές, λήγουσιν ἐνταῦθα.

Ἐντεῦθεν διέρχεται σιδηρόδρομος τῶν μεσημβρινῶν Κρατῶν καὶ ἕτερος ὅστις διὰ τῆς Κλυβελάνδης καὶ ἄλλων μεσημβρινῶν πόλεων φέρει εἰς Κινγκινάτην. Τοιουτοτρόπως ἡ πόλις Βούφφαλον ἀποκαθίσταται ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σημαντικωτέρα.

Κάλλιστα εἶπεν ὁ εὔγλωττος καὶ φιλέλλην ῥήτωρ Ἔβερετ, ὅτι ὅλαι αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς συνδέονται διὰ σιδηρῶν ἀγκίστρων.

Τὸ Βούφφαλον ἔχει ὡραίας ὁδούς, οἰκοδομὰς μεγαλοπρεπεῖς καὶ λαμπρὰ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα. Ἐν τῷ *Ὀέστερν* ξενοδοχείῳ, ἔνθα διέμεινα, ἐσχετίσθην μετὰ διαφόρων οἰκογενειῶν οἵτινες ἐσχάτως εἶχον φθάσει ἐκ Νιαγάρα, ἰδίως δὲ μετὰ τοῦ κυρίου Βάουκερ, ὅστις πρό τινος εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλάς, ἐκαυχᾶτο δὲ ὅτι ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς Βικτωρίας.

Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι πολλοὶ τῶν Ἀμερικανῶν ῥέπουσι πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν· ἰδίως δὲ ἡ καρδία τοῦ Γιάνκη πολλάκις πάλλει βιαίως, ὁπόταν ξένος τις κομίζῃ μακρόθεν τὴν φήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ἐν γένει οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπισπεύδουσι πάντοτε, λησμονοῦντες ὅτι πρὸ ὀλίγου μόλις ἤρξαντο τοῦ σταδίου αὐτῶν· δεικνύουσι δὲ μεγάλην προθυμίαν, ὅπως ἀπερχόμενοι εἰς τὸν Παλαιὸν Κόσμον, ἀσπασθῶσι τὸ κράσπεδον Εὐρωπαίου τινὸς δυνάστου· πιστεύω ὅμως ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ παύσωσι πλημμυροῦντες τὰς αὐλὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ κατασπαταλῶντες οὕτω τὰ πλούτη αὐτῶν, ὅπως ἀποκτήσωσι φήμην ἐκ τοῦ λιθοστρώτου τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀγυιῶν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν δύνανται ν' ἀποκτήσωσι τὴν φήμην ταύτην ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἐν Λονδίνῳ, οὔτε ἐν Ἀθήναις, ὅπως ἐν Παρισίοις δι' ἐπιρροῆς προερχομένης ἐκ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ μειδιάματος τῶν χρυσοποικιλμένων παραφυάδων τῆς ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας· πρέπει ὅμως νὰ μάθωσι κατὰ μικρὸν νὰ καταφρονῶσι τὴν βδελυρὰν ἐκείνην κολακείαν, καὶ νὰ ἀποβάλλωσι τὸν ἐγωϊσμόν, ἄνευ τῶν ὁποίων θέλουσιν εἶσθαι ἔτι μᾶλλον ἀληθεῖς καὶ πραγματικοὶ δημοκρατικοί.

Ἐσχετίσθην πρὸς τούτοις καὶ μετὰ τοῦ κυρίου Κ.... καὶ τῆς εὐπαιδεύτου αὐτοῦ θυγατρός, ἥτις ἐγνώριζε πληρέστατα τὰ περὶ Ἑλλάδος. Ἀφοῦ συνδιελέχθημεν ἀρκούντως περὶ Ἑλλάδος τῇ προσέφερον ἀντίτυπον τῆς ἐφημερίδος *Ὁ Ταχυδρόμος τῆς Βοστώνης* ὅπως ἀναγνώσῃ ἐν αὐτῇ ἐπιθεώρησιν τῶν ποιημάτων τοῦ Βαλαωρίτου, μεθ' ἧς ἐδημοσίευσα, μεταγλωττίσας εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ διάφορα αὐτῶν ἀποσπάσματα.

Ἀναγνώσασα ταῦτα μετὰ περιεργείας ἐφάνη κατατεθελγμένη, καὶ μάλιστα ὅταν ἀνέγνωσε τοὺς ἑξῆς στίχους:

Γιατὶ βουνά μου, ἀνάμεσα τόσης χαρᾶς κι' ἀ-
[γάπης,
Ἀνάμεσα τόσης ζωῆς καὶ τόσης ἁρμονίας
Δὲν ἤκουσα νὰ κελαδῇ μές 'στῆς ἐτιᾶς τὰ φύλλα
Καὶ μές 'ς τὸ φλοῖσβο τοῦ νεροῦ ἐλευθερίας ἡ
[αὔρα;

Ἅπας ὁ Ἀμερικανικὸς τύπος ἐπήνεσε τὰ ποιήματα τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ποιητοῦ.

(Ἕπεται τὸ ΙΔ'. Μέρος) Γ. Δ. Κ.

"Ο ΜΑΘΗΤΗΣ„ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΒΟΥΡΖΕ

(Κριτικὴ μελέτη)

Τὸ βιβλίον τοῦτο, οὐτινος εἶχον ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσιν ἐν Παρισίοις, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ περατώσω αὐτὴν ἕνεκα αἰτίας τινός, κατώρθωσα νὰ ἐπεξέλθω ἔν τινι κώμῃ τῆς Θεσσαλίας, ὅπου τὸ εὕρον κατὰ τύχην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ φίλου παρ' ᾧ ἐξενιζόμην.

Εἶνε σύγγραμμα, οὗ ἡ ὑπόθεσις μοὶ εἶχεν ἐμποιήσῃ βαθεῖαν αἴσθησιν, καθ' ὅσον ἀποκρίνεται εἰς θέμα ὅπερ εἶχα θέσῃ ἄλλοτε εἰς ἐμαυτόν, ἂν δῆλα δὴ αἱ ἐντυπώσεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν ἀναγνώσεων τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις περιεχομένων θεωριῶν, δύνανται νὰ ἔχωσι τοιαύτην ροπήν, ὥστε νὰ μεταβάλωσι τὸν βίον ὡρισμένου προσώπου. Ἂν δῆλα δὴ αἱ κυκλούμεναι δοξασίαι τοῦ Δαρβίνου, τοῦ Σοπεγχάουερ καὶ τῶν ἄλλων περὶ τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, περὶ μὴ διαφορᾶς τοῦ καλοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπίδρασιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀναγινωσκόντων. Ὁ Βουρζὲ ἀποκρίνεται καταφατικῶς εἰς τοῦτο καὶ φαίνεται λυπούμενος διὰ τὸ ὀλέθριον τῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν νέων· εἰ καί, καθ' ἃ παρετήρησεν εἰς αὐτὸν ὁ Παῦλος Ζιανέ, ἀναλύων τὸ βιβλίον ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῶν ἠθικῶν ἐπιστημῶν, συνεβάλετο καὶ αὐτὸς ὁ Βουρζὲ, δι' ὧν ἀνέπτυξεν ἰδεῶν, εἰς τὴν τοιαύτην παιδαγώγησιν τῶν νέων. Τὸ θέμα τοῦτο κατέστησαν ὑποκείμενον μελέτης καὶ δύο εὐφυεῖς ψυχολόγοι ὁ Δωδὲ καὶ ὁ Ἴβσεν, ἀμφότεροι διὰ δραματικῶν ἔργων, ἀπὸ σκηνῆς ἀναπτύξαντες τὰς περὶ τούτου γνώμας των. Εὐνόητον ὅτι βιβλίου τοιούτου τὴν ἀνάγνωσιν ἐπανέλαβον μετὰ χαρᾶς καὶ ἔρχομαι νῦν νὰ ποιήσωμαι λόγον τινὰ περὶ αὐτοῦ, ἀποπειρώμενος νὰ ἀναλύσω τὰς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐντυπώσεις μου.

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν μυθιστοριογράφων ἐξοχώτατον Ζολᾶ εἶνε ὃν πεπροικισμένον μόνον διὰ φυσικῶν ὁρμῶν, ἐκπορευόμενον ἀπὸ τῆς κοινῆς μητρὸς γῆς, προωρισμένον νὰ γεννᾷ καὶ νὰ πληθύνηται, ὁ Ταῖν, ὁ Ριβὸ καὶ ὁ τούτοις ἑπόμενος Βουρζὲ ἐνορᾷ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὅν τι περιπεπλεγμένον, σύνολον παραγόντων ὑπὸ τοῦ παρελθόντος κληροδοτηθέντων, ὅπως μορφώσωσι τύπον τινὰ ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἀλύσει· δῆλα δὴ βλέπει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ «ἀποτύπωμά τι, »ἀποτύπωμα παραδόξως περίπλοκον, ὅπερ »ἡ κληρονομία, ἡ ἰδιοσυγκρασία, ἡ κοινω»νία, ἡ ἀνατροφή, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ ἡλι»κία, ἡ συναναστροφή, αἱ ἕξεις χαράσσου»σιν εἰς ἕκαστον», ὡς λέγει ὁ Ταῖν ἐν τῷ θαυμασίῳ αὐτοῦ συγγράμματι, τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας». Κατὰ τὴν θεωρίαν λοιπὸν ταύτην τὴν τοσοῦτον διπλωμένην παρὰ τοῖς φιλολόγοις τῆς σήμερον, τὴν τῆς *κληρονομικῆς* καλουμένης *ἐπιτηδειότητος*, ἀπότοκον τῶν φιλοσοφημάτων τοῦ Δαρβίνου περὶ βαθμιαίας δημιουργίας, ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὃν ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξαρτώμενον καὶ οὐ τὸ περιβάλλον, αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις, διευθύνουσι τὰς πράξεις· οὕτως ὥστε ἡ ἐλευθερία αὐτοῦ, ἡ ἀρετή, τὰ πάθη, αἱ γενικαὶ ἰδιότητες, μὲ τὰς ὁποίας ἡ πρῴην ψυχολογία ἐκόσμει τὸν ἄνθρωπον, τίθενται παρὰ τοῖς νῦν ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ.

Ὁ ἥρως τοῦ Βουρζὲ εἶνε μηχανή τις, ἂν δυνάμεθα νὰ ἐκφρασθῶμεν, σκεπτομένη καὶ ἐνεργοῦσα κατὰ τὰ πορίσματα τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ψυχολογίας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶνε purus mathematicus, ἀνὴρ εἰς τὰ ἀφῃρημένα ἀρεσκόμενος, ἵνα οὕτω κατὰ τὸν νόμον τῆς κληρονομίας γεννηθῇ τοῦ παιδὸς ἡ ἀδυναμία πρὸς τὸ δρᾶν καὶ ἡ τέρψις εἰς τὴν ἁπλῆν θεωρίαν· ἐν ᾧ ἑτέρωθεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶνε γυνὴ ἐστερημένη φαντασίας, γεννηθεῖσα ἐν χώρᾳ πεδινῇ καὶ γεωργουμένῃ, ἀνίκανος νὰ παραδοθῇ εἰς δαίδαλον σκέψεων, ὅπως οὕτω παραχθῇ ἡ *δίφυία* τοῦ προσώπου κατὰ τὸν νόμον τῆς ψυχολογίας, τὸν καλούμενον τῆς «διπλῆς προσωπικότητος». Ὡς ἐπίμετρον δὲ εἰς τὴν διάπλασιν ταύτην τοῦ ἥρωος προστίθεται τὸ πλαισίωμα, ἡ γενέτειρα γῆ αὐτοῦ, χώρα σκυθρωπὴ καὶ ἠφαιστειώδης, ὅπως ἐξηγηθῇ μὲν τὸ μελαγχολικὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καὶ ἡ πρόωρος ἀφοσίωσις εἰς τὴν σπουδήν, προπαρασκευασθῇ δὲ ἡ ἐν ταῖς φυσικαῖς ἐπιστήμαις κατάρτισις διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐκδρομῶν, ἃς μετὰ τοῦ πατρὸς ἐποιεῖτο. Ὅ,τι δὲ ἀκόμη ἀπητεῖτο εἰς τελείαν διαμόρφωσιν αὐτοῦ, τοῦτο προσετέθη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πατρός, ἔνθα οἱ ὑπάρχοντες μυθιστοριογράφοι καὶ δραματικοὶ ἀναγινωσκόμενοι συνεβάλοντο νὰ ἐξάψωσι τὴν φαντασίαν τοῦ παιδὸς καὶ τὸν ῥίψωσιν εἰς κόσμον ἰνδαλμάτων καὶ ὀνείρων. Καὶ εἶνε περίεργον πῶς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ σκέπτεται ὁ Βουρζὲ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Σαιξπήρου, ὃν μετὰ τοῦ Βάλτερ Σκώτ, τοῦ Δίκενς, τοῦ Τόπφερ καὶ τῆς Γεωργίας Σάνδης εἰσάγει εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ πατρός. «Τὰ δράματα τοῦ Σαιξπήρου», λέγει ὁ Βουρζέ, «εἶνε πεποιημένα διὰ τέκνα τοῦ »λαοῦ καὶ φέρουσι στοιχεῖόν τι ἀρχεγόνου »ποιήσεως, ἐν ᾧ ἐξογκοῦσι τὰ πράγματα »παιδαριωδῶς». Προκειμένου δ' ἐνταῦθα περὶ ἀναγνώσεως φιλολογικῶν ἔργων ποιεῖται τὴν δικαιοτάτην παρατήρησιν, ὅτι ἑκάστου συγγράμματος ἡ ἐκτίμησις διαφέρει ἀναλόγως τῶν ἀναγινωσκόντων καὶ ὅτι δι' ἄλλον λόγον γεραίρει τις ἕνα συγγραφέα καὶ δι' ἄλλον ἄλλος τὸν αὐτὸν συγγραφέα.

Κατ' ἀκολουθίαν λοιπὸν τῆς φυῆς ταύτης τῶν γονέων καὶ τῶν παιδικῶν ἐνασχολημάτων κατέστη ὁ ἥρως τοῦ Βουρζὲ ὅν τι ἀρεσκόμενον εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν μόνωσιν, λατρεῦον ἑαυτὸ καὶ ὑπολαμβάνον ἀνώτερον τῶν ἄλλων, ἀκολουθοῦν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ νὰ μὴ θεωρῇ ὡς νόμον διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σκέψεως ὅ,τι εἶνε καὶ ὀφείλει νὰ εἶνε νόμος διὰ τοὺς μὴ σκεπτομένους. Διεπλάσθη ἄλλαις λέξεσι χαρακτὴρ ἀνάλογος πρὸς τοὺς δημιουργηθέντας ὑπὸ τοῦ Βενιαμὶν Κωνστὰν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Βεὺλ (Στένδαλ), δύο συγγραφεῖς ἄγαν τιμωμένους ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Βουρζέ.

Παῖς οὕτω περίπλοκον ἔχων τὸν ὀργανισμὸν καὶ πεπροικισμένος ὑπὸ τοιαύτης προώρου περιεργίας, εὐνόητον εἶνε ὅτι ἀπέβη λίαν ἐνωρὶς ἄθρησκος· αἱ δὲ ἀναγνώσεις τῶν συγχρόνων συγγραφέων, τοῦ Λαμαρτίνου, τοῦ Οὐγγώ, τοῦ Βαλζάκ, τοῦ Σαὶν Μπέβ, τοῦ Λεκὸν Δελίλ, τοῦ Χάϊνε, τοῦ Βωδελαὶρ ἀνέπτυξαν παρ' αὐτῷ ἄκρως τὸ πνεῦμα τοῦ πυρρωνισμοῦ, τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς ὑλοφροσύνης, ἕως ὅτου ἐπελθὼν τελευταῖος ὁ Μυσσὲ μὲ τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοῦ ἥρωας τὸν ὤθησεν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ κατὰ τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐπαύσατο νὰ εἶνε ἀγνὸς ἀϋπὸ ὄρους πολὺ πεζοὺς καὶ θλιβερούς, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις», παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ διαθέσεις αὐτοῦ, ὅτε ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ ἤρξατο ὁ ἐνθουσιασμός του ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ἥτις τοσοῦτον συνεφώνει πρὸς τὰς κληρονομικὰς ἕξεις αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἀνατροφήν. Ἀνέγνω ἁπλῆστως ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ Ριβό, τοῦ Σπένσερ, τοῦ Ταίν, τοῦ Ρενάν, τοῦ πραγματευόμενα περὶ θελήσεως, περὶ θεοῦ, περὶ παθῶν καὶ κατέληξεν εἰς ἀπόλυτον λατρείαν τῆς σκέψεως, καὶ τῆς Ἐπιστήμης. Οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ, εἶπεν ἢ τὸ ἐγώ· ὅτι ἡ φύσις ἀγνοεῖ ἡμᾶς, ἀδιαφορεῦσα περὶ τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν καὶ μὴ ἔχουσα ἄλλην φροντίδα ἢ τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν πλήθυνσιν τοῦ γένους καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν νὰ ζητῶμεν παρὰ ταύτης εἰμὴ προσχήματα ἵνα αἰσθανώμεθα καὶ σκεπτώμεθα.

* *
*

Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ προώρως φιλοσοφῶν νεανίας εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον μαρκησίου τινός ὡς παιδαγωγὸς τοῦ τέκνου του. Ἐνταῦθα διατρίβων καὶ ἐγκύπτων εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Σπινόζα, τοῦ Στούαρτ Μίλλ, τοῦ Χόββες, τοῦ Κὰντ καὶ τοῦ Βούνδτ ἔρχεται εἰς σχέσεις πρὸς τὴν ἀδελφὴν τοῦ προγυμναζομένου, νεάνιδα δέκα καὶ ἐννέα ἐτῶν, θυγατέρα πατρὸς ὑποχονδριακοῦ, νευρικὴν καὶ ἄκρως εὐαίσθητον. Πᾶς ἄλλος εὑρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ ἔχων ἡλικίαν εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν δὲν θὰ ἐφρόντιζεν ἢ πῶς νὰ κερδήσῃ τὴν καρδίαν τῆς κόρης. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐσκέψατο ὁ μόνον διανοητικὸν βίον ζῶν νεανίας καὶ ὁ ὑπὸ τὸ πρόσχημα αὐτοῦ ἀναπτύσσων τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ θεωρίας Βουρζέ. Ὁ νέος ἀποφασίζει νὰ ἀποπλανήσῃ τὴν κόρην, ἀλλὰ μόνον, ἵνα ἐφαρμόσῃ διδάγματά τινα, ἅπερ ἠρύσατο ἐκ τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φυσιολογίας. Καὶ ἡ μέθοδος αὐτοῦ, ἣ ἠκολούθησε προβεβουλευμένως, εἶνε τοιαύτη, μέθοδος διανοητικῆς μηχανικῆς, ὡς καλεῖ ταύτην. Ἐνταῦθα ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ὑποβολῆς θεωρίαι, ἃς ὁ συγγραφεὺς ἐδανείσατο παρὰ τοῦ Σαρκὸ καὶ τῶν ἄλλων νευρολόγων κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν νεωτέρων μυθιστοριογράφων, οἵτινες ζητοῦσιν ὕλην διὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καταφεύγοντες εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἰατροδικαστικῆς καὶ τῆς φρενιατρικῆς· ἀλλ' ἐννοεῖται παρὰ τῷ Βουρζὲ τὰ ζητήματα ταῦτα ἐξετάζονται πολλῷ ὑπεροχώτερον ἢ παρὰ τῷ Ἰουλίῳ Μαρῦ καὶ τῷ ἐσμῷ των ὁμοίων μυθοπλαστῶν. Ὁ νεανίας ἄρχεται νὰ ἐνεργῇ εἰς τὴν καρδίαν τῆς κόρης ἐξεγείρων ἐν αὐτῇ τὸ αἴσθημα τῆς συμπαθείας καὶ τοῦ οἴκτου. Διότι ἡ φυσιολογικὴ ψυχολογία λέγει ὅτι «ἐν τῷ φαινομένῳ τοῦ οἴκτου ἐνυπάρχει στοιχεῖόντι φυσικόν, ὅπερ, ἰδίως παρὰ ταῖς γυναιξί, γειτνιάζει πρὸς τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν». Πλάττει λοιπόν, ἵνα τὴν συγκινήσῃ, ψευδῆ ἱστορίαν, ἣν ἀφηγεῖται πρὸς αὐτήν, ὅτι δῆθεν ἥρα κόρης τινός, ἥτις τὸ πρῶτον ἀγαπήσασα αὐτὸν τὸν κατέλιπεν εἶτα, προτιμήσασα ἄλλον ἔχοντα πλοῦτοῦ. «Τὴν ἱστορίαν ταύτην τὴν ἐφιλοτέχνησα ἐπιτηδείως», λέγει ὁ ἥρως, «κατὰ τὰς ἀρχὰς ἃς εὗρον ἐκτεθειμένας ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Ριβό, περὶ Ἀσθενείας τῆς θελήσεως». Αἱ ἀρχαὶ αὗαι εἶνε αἱ ἑξῆς: «Ἡ πρώτη, ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν ὄντων δὲν ἔχουσιν αἴσθημα ἢ κατὰ μίμησιν· ἐὰν ἀφεθῶσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν, ὁ ἔρως, παραδείγματος χάριν, διὰ τὰ ὄντα ταῦτα, ὡς καὶ διὰ τὰ ζῷα, δὲν εἶνε ἢ ὁρμέμφυτόν τι σαρκικόν, διασκεδαζόμενον εὐθὺς ἀφοῦ κορεσθῇ. Ἡ δευτέρα ἀρχὴ εἶνε, ὅτι ἡ ζηλοτυπία δύναται κάλλιστα νὰ ὑφίσταται πρὸ τοῦ ἔρωτος κατ' ἀκολουθίαν δύναται ἐνίοτε νὰ δημιουργήσῃ αὐτὴ τὸν ἔρωτα, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ ἐπιζήσῃ αὐτῷ. Ἡ διπλῆ αὕτη παρατήρησις μοὶ ἐφάνη τοσοῦτον εὔλογος, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ ἀφηγηθῶ τῇ δεσποινίδι δὲ Ζυσσᾶ μῦθον, κεκλημένον καὶ τὴν φαντασίαν αὐτῆς νὰ παροξύνῃ καὶ τὴν ματαιοφροσύνην νὰ ἐρεθίσῃ. Ὑπελόγισα λοιπὸν τὴν ἱστορίαν μου κατὰ τὴν ἰδέαν ταύτην, ὅτι πᾶσα γυνή, ἧς τινος τὸ ἐνδιαφέρον κατορθοῦ νὰ ὑπεκκαύσῃ ἀνήρ, αἰσθάνεται τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῆς προσβαλλομένην, ἐὰν ὁ ἀνὴρ δείξῃ ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε ἀφωσιωμένος εἰς ἄλλην».

Κατὰ τὰ ἀξιώματα λοιπὸν ταῦτα βαδίζων ὁ πειραματιζόμενος ἐν τῷ ἔρωτι νεανίσκος, βοηθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ μεθόδου τινός, τυχαίως ἀποκαλυφθείσης αὐτῷ, ἀλλ' ἥτις θαυμασίως συνεβάλετο εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν σχεδίων αὐτοῦ: εἰς τὴν δι' ἀναγνώσεως δῆλα δὴ μυθιστορημάτων καὶ συζητήσεως ἐπ' αὐτῶν ἔξαψιν τῆς φαντασίας καὶ τῶν αἰσθήσεων τῆς νεάνιδος, ἐφικνεῖται τοῦ ποθουμένου. Βιβλίον δὲ πρόσφορον ἐχρησίμευσεν αὐτῷ κατ' ἀρχὰς ἡ *Εὐγενία Γρανδὲ* τοῦ Βαλζάκ. Μίαν δ' ἡμέραν ἔαρος τοιαύτην οἷα θὰ προεκάλει τὸν ἔρωτα καὶ ἄνευ τῆς βοηθείας ἄλλων ἐπικουρικῶν, συμπορευόμενος μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐξοχήν, τῇ ἐκφράζει τὸ πάθος του. Αὕτη δέ, εἰλικρινῶς πιστεύσασα εἰς τὸν ἔρωτά του, τὸν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀποκαλύψῃ τι εἰς αὐτόν. Θέλουσα μάλιστα νὰ καταπολεμήσῃ τὸ πάθος αὐτῆς ἀναχωρεῖ εἰς Ἰταλίαν, εἶτα δ' ἔρχεται εἰς Παρισίους ἔνθα ἀρραβωνίζεται πρὸς ἀξιωματικὸν ἐξάδελφόν της.

* *
*

Ἀλλὰ τότε, κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῆς, ὁ ἡμέτερος ἥρως, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ἐξετέλει πειράματα ψυχολογίας, συλλαμβάνεται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ παγίδι καὶ αἰσθάνεται ὅτι ἀγαπᾷ αὐτὴν ἀληθῶς. Διακαιόμενος δ' ὑπὸ τοῦ πάθους τῇ γράφει γράμματα περιπαθῆ, χωρὶς νὰ τύχῃ ἀπαντήσεως, ἕως ὅτου ἡ τύχη ἔρχεται εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῦ. Ἡ νεᾶνις, ἀσθενήσαντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἀναγκάζεται νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἔπαυλιν, ἔνθα διέτριβεν ἡ οἰκογένειά της καὶ ἔνθα ἐξελίσσεται τὸ δρᾶμα, ὅπως ἴδῃ τὸν ἀδελφόν. Τότε ὁ Γκρεσλοῦ—οὕτω καλεῖται ὁ περίεργος φιλόσοφος, ὁ ἀπασχολῶν ἡμᾶς—ἐν τῇ εἰλικρινείᾳ πλέον τοῦ πάθους αὐτοῦ τῇ γράφει ὅτι τὸ μεσονύκτιον μέλλει νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἡ κόρη, φοβηθεῖσα, εἰσορμᾷ εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, τὸν εὑρίσκει κρατοῦντα δηλητήριον, τῷ ἀποκαλύπτει τὸν ἔρωτά της καὶ παραδίδεται εἰς αὐτόν, ἀφ' οὗ πρότερον ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνωσι μαζί.

«Ἐνταῦθα, ἀγαπητὲ διδάσκαλε», λέγει ὁ νέος, ἀποτεινόμενος πρὸς ὑποτιθέμενον διδάσκαλον αὐτοῦ «κεῖται τὸ περιεργότατον ἐπεισόδιον τοῦ ὅλου τούτου συμβεβηκότος. Ὅτε ἡ Καρλόττα, πετοῦσα εἰς τοὺς βραχίονάς μου μοὶ εἶπεν «Ἀποθάνωμεν», καὶ τῇ ἀπήντησα «Ἀποθάνωμεν μαζί», τότε ἐλάλουν εἰλικρινῶς. Μοὶ ἐφάνη τόσον φυσικόν, τόσον ἁπλοῦν καὶ τόσον εὔκολον νὰ συναπέλθωμεν ἀμφότεροι. Σεῖς, οἵτινες ἐν σελίσιν ἀδρᾶς περιεγράψατε τὴν φλογερὰν παραίσθησιν, τὴν ἀναπτυσσομένην παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας, τὴν μέθην ταύτην τῶν αἰσθήσεων, ἥτις μεθύσκει ἡμᾶς ὡς ὁ οἶνος, σεῖς δὲν θὰ μὲ κρίνητε τερατώδη, διότι ἠσθάνθην τὸν ἀτμὸν τοῦτον διαλυόμενον μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν.... Ἡ εἴσοδος

αὕτη εἰς τὴν ἀτελεύτητον ἄβυσσον τῆς ἀνυπαρξίας, ἥτις τὸ κατ' ἀρχὰς μοὶ ἐφάνη οὐ μόνον εὔκολος ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμητή, ὅτε πάθος δυστυχὲς μοῦ ἐδέσποζεν, διὰ μιᾶς μοὶ παρέστη, ὅτε ἡ μανία αὕτη ἐξέλιπεν, ὡς ἡ μωροτέρα καὶ ἐπικινδυνωδεστέρα τῶν πράξεων».

Οὕτως ἐξακολουθεῖ λογικευόμενος ὁ ἥρως, ἀφοῦ ἐκόρεσε τὸ πάθος του. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐσκέπτετο καὶ ἡ νεᾶνις. Ἀποπλανηθεῖσα καὶ διαφθαρεῖσα ὑπ' ἀνδρὸς εἰς οὗ τὸν ἔρωτα ἐπίστευσεν, ἀνακαλύψασα δὲ μετὰ ταῦτα τὸ Ἡμερολόγιον αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἔγνω ὅτι ἐγένετο θῦμα πειραμάτων παραδόξων, ἡ κόρη αὐτοκτονεῖ.

«Σήμερον ὅτε τὸ ἀνεπανόρθωτον ἐξετελέσθη, ἔγραψεν ὁ νεανίας ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ αὐτοῦ, ἐννοῶ ὅτι εἶχον ἐμπνεύσει ἀληθῆ ἔρωτα εἰς τὴν Καρλότταν. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἀφήσω νὰ ἀγαπηθῶ ὑπ' αὐτῆς ἁπλῶς, παρέλυσα τὴν καρδίαν μου παρεμβάλλων τῆς διανοίας τὰς παραβόλους ἀξιώσεις. Καὶ θὰ ἤρκει ἂν καλῶς διέθετον τὴν πλοκὴν τοῦ ἐπινοήματός μου, ἀλλὰ τὸ δρᾶμα τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἔρως, οἱ δύο οὗτοι πιστοὶ ἐργάται τῆς ἀνεξιλέωτου Φύσεως, εἰργάσθησαν ἄνευ διαταγῆς μου καὶ καταμωκώμενοι τῶν ἐμῶν στρατηγημάτων, ἐξιλίχθη ὅλως ἄλλως ἢ ὡς προσεδόκων».

* * *

Οὕτω λήγει τὸ ἔργον, συναγομένου τοῦ πορίσματος, ὅτι ἡ εὐτυχία ἐπιτυγχάνεται ἁπλούστερον ἢ ὅσον ὑποθέτει ὁ ποικίλους τρόπους μετερχόμενος πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς ἀλόγιστος βροτὸς καὶ ὅτι ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος, πεποιθὼς εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ, παντοδαπὰς μηχανᾶται τέχνας πρὸς διεξαγωγὴν ὑποθέσεώς τινος, ἡ Φύσις, ἀναλλοίωτος καὶ ἀδυσώπητος, ἐξακολουθεῖ τὸ μοιραῖον αὐτῆς ἔργον, ἐμπαίζουσα τὰ ἐπινοήματα καὶ καταγελῶσα τοῦ πειρωμένου νὰ βαδίσῃ παρὰ τοὺς ἀπαρατρέπτους αὐτῆς νόμους. Πρὸς τούτοις ὁ συγγραφεὺς φαίνεται παραδεχόμενος ὅτι εἰς τὸ βάθος τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, ἃς παρὰ τῶν πατέρων παρελάβομεν, ἐνυπάρχει πολὺ περισσότερον στοιχεῖον ἀληθείας ἢ ὅσον θὰ ἤγετό τις νὰ παραδεχθῇ, παραγόμενος ἐκ τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ὅτι ἀποινεῖ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐζοβέλισις τῶν ἀρχαιοτέρων. Τοῦτο δ' ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ διδασκάλου, ὃν παρεισάγει ὁ Βουρζὲ (ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου «Μαθητὴς») τύπου ἀνδρὸς καταγινομένου εἰς τὴν μελέτην καὶ μόνον περὶ θεωριῶν τυρβάζοντος, ὅστις μαθὼν τὰ κατὰ τὸ δρᾶμα τοῦτο καὶ τὰ κατὰ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, ἔρχεται καὶ γονυπετεῖ παρὰ τὸ φέρετρον αὐτοῦ, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς κόρης, καὶ προσεύχεται εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον!

Ἔκρινα προσῆκον νὰ ποιήσωμαι λόγον τινὰ περὶ τοῦ βιβλίου τούτου, διότι ἐν αὐτῷ πρὸ πάντων διαφαίνονται αἱ τάσεις σχολῆς τινος, ἥπερ ἄρχει σήμερον τῆς Γαλλίας. Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ὑπέταξεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν εἰς τὴν σάρκα. Δώσατέ μοι φωτογραφίαν ἀνθρώπου τινος, ἀνακράζει ὁ Ταῖν, εἰπατέ μοι ποῦ ἐγεννήθη, καὶ ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ παράσχω ὑμῖν ὅλην τὴν σύστασιν τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ. Ὁ φιλόσοφος Πασκὰλ ἐν ταῖς Σκέψεσιν αὐτοῦ εἶπε τάδε:

«Εἶνε κινδυνῶδες νὰ δεικνύῃ τις παραπολὺ εἰς τὸν ἄνθρωπον πόσον εἶνε ὅμοιος πρὸς τὰ ζῷα χωρὶς νὰ δεικνύῃ καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ».

Ἀλλ' οἱ νεώτεροι, ἡγουμένου τοῦ Δαρβίνου, ἀφοῦ ἔθεσαν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ ζῷα σειράν, δόντες αὐτῷ μόνον τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς κλίμακος, ἠξίωσαν εἶτα νὰ ἐννοήσωσιν αὐτὸν μελετῶντες τὰ ζῷα. Ἡ ψυχολογία κατέστη θεράπων τῆς φυσιολογίας, ἄνευ δ' αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ζήσῃ· ἡ δὲ φιλοσοφία ἄνευ ἰατρικῆς καὶ χημείας εἶνε οὐδέν. Ὁ Ταῖν, ἵνα καταστῇ κριτικός, διήκουσεν ἐπὶ μακρὸν μαθήματα ἀνατομικῆς καὶ φυτολογίας. Διὰ τοῦτο μέγαν ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ συγγραφέως Στένδαλ καὶ μεγαλοφυᾶ ἀνακηρύσσει αὐτόν, διότι κατ' αὐτὸν πρῶτος ἐνόησεν ὅτι ὤφειλε νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὰς ἐκφάνσεις τῆς διανοίας τὴν ποίησιν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν φιλολογίαν ἐν γένει, τὴν αὐτὴν μέθοδον, ἣν καὶ ὅταν πρόκειται περὶ φαινομένου τινὸς τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῆς ὀρυκτολογίας ἢ τῆς μηχανικῆς.

Γ. Ε. Μεσης

Rider Haggard

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται)

Μυθιστορία

Δ'.

Γύναι, ἄπελθε!

Τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ἐπηκολούθησεν ὀλίγων στιγμῶν σιγή, καθ' ἃς ἂν ἠδύνατό τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς ἀγγελικῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου της, ἡ Ἀϊσᾶ εὑρίσκετο εἰς ἔκστασιν. Αἴφνης νέα τις σκέψις τῇ ἐπῆλθε, καὶ ἡ ἔκφρασίς της ἐγένετο ἀκριβῶς ἀντίθετος τῆς ἀγγελικῆς.

— Παρ' ὀλίγον ἐλησμόνουν, εἶπε, τὴν Οὐστάνην. Τί τὴν ἔχει ὁ Καλλικράτης, ὑπηρέτριαν ἤ....;

Ἐνταῦθα ἡ φωνή της ἤρξατο νὰ τρέμῃ καὶ διεκόπη.

— Νομίζω, ἀπήντησα ὑψῶν τοὺς ὤμους, ὅτι τὴν ἐνυμφεύθη κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀμαχαγγέρων. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζω ἄλλο.

Τὸ πρόσωπόν της ἐσκοτίσθη, ὡς ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τῶν νεφελῶν τῆς καταιγίδος. Μὲ ὅλην της τὴν ἡλικίαν ἡ Ἀϊσᾶ δὲν ἦτο ἐλευθέρα τοῦ αἰσθήματος τῆς ζηλοτυπίας.

— Τότε ἐτελείωσεν, ἀπεκρίθη· πρέπει νὰ ἀποθάνῃ ἀμέσως.

— Διὰ ποῖον ἔγκλημα; ἠρώτησα φρικιάσας. Οὐδὲν περισσότερον ἔπραξε ἢ ὅτι καὶ σὺ αὐτὴ πράττεις. Ἠγάπησε τὸν νέον τοῦτον καὶ οὗτος ἐδέχθη τὸν ἔρωτά της. Εἶνε τοῦτο ἔγκλημα;

— Τῇ ἀληθείᾳ, ὦ Χόλλυ, εἶσαι ἠλίθιος. Ἔρωτας διὰ πεῖον ἔγκλημα; Τὸ ἔγκλημά της εἶνε, ὅτι ἵσταται μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν πόθων μου. Καὶ γνώσκω μὲν ὅτι δύναμαι νὰ τὸν ἀποσπάσω ἀπ' αὐτήν, διότι δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὅστις νὰ δύναται νὰ μοὶ ἀντιστῇ, ὅταν θελήσω νὰ μεταχειρισθῶ τὴν δύναμίν μου. Οἱ ἄνδρες εἶνε πιστοὶ ἐφ' ὅσον ὁ πειρασμός τοὺς ἀφίνει ἡσύχους. Ἂν ὁ πειρασμὸς εἶνε ἰσχυρὸς ἀρκούντως, ὁ ἀνὴρ ὑποχωρεῖ, ὅπως τὸ σχοινίον θραύεται, ὅταν τὸ βάρος ὅπερ τὸ πιέζει ἔχει ἀρκετὸν πρὸς τοῦτο βάρος, διότι τὸ πάθος εἶνε διὰ τὸν ἄνδρα ὅ,τι ὁ χρυσὸς καὶ ἡ ἐξουσία εἶνε διὰ τὰς γυναῖκας. Πίστευσόν με ὅτι εἰς τὸν παράδεισον περὶ τοῦ ὁποίου μοὶ ὡμίλησας θὰ εἶνε πολὺ κακὸν διὰ τὰς γυναῖκας. Ἂν τὰ πνεύματα εἶνε ὡραιότερα αὐτῶν, διότι τότε οἱ ἄνδρες θὰ ἐρωτευθῶσι μὲ τὰ πνεύματα καὶ θὰ παραμελήσωσιν ὁλοσχερῶς τὰς γυναῖκας, ὁ δὲ παράδεισος θὰ καταστῇ κόλασις τῶν γυναικῶν. Ὁ ἀνὴρ δύναται ν' ἀγορασθῇ διὰ τῆς καλλονῆς τῆς γυναικός, ἂν αὕτη εἶνε ἀρκούντως ὡραία ὅπως τὸν ἀγοράσῃ, καὶ ἡ γυνὴ ἀγοράζεται πάντοτε διὰ τοῦ χρυσοῦ, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχει ἀρκετὸς χρυσὸς ἵνα τὴν ἀγοράσῃ. Οὕτω συνέβαινε κατὰ τὰς ἡμέρας μου, καὶ οὕτω θὰ συμβαίνει διὰ παντός. Ὁ κόσμος, Χόλλυ μου, εἶνε μεγάλη ἀγορὰ ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ πᾶν ἀποκτᾶται, ἀρκεῖ νὰ προσφερθῇ τὸ ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἑκάστου τίμημα.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται, αἵτινες εἶχον τὸν κυνισμόν, ὃν ἡ ἡλικία γυναικὸς ὡς ἡ Ἀϊσᾶ, ἐξ ἀνάγκης συνεπήγετο, μὲ ἐξέπληξε μεγάλως καὶ ἀπεκρίθην ὅτι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὃν ἡμεῖς πιστεύομεν, οὔτε δίδονται γυναῖκες εἰς γάμον οὔτε νυμφεύονται οἱ ἄνδρες.

— Νομίζεις λοιπὸν ὅτι ἄλλως δὲν θὰ ὑπῆρχε παράδεισος; ἀπεκρίθη Ἐκείνη. Εἶνε λοιπὸν ὁ γάμος, ὅστις θέτει τὰ ὅρια μεταξὺ τοῦ παραδείσου καὶ τῆς κολάσεώς σας; Διατί, ὦ Χόλλυ, κρίνεις τόσον κακῶς τὰς δυστυχεῖς γυναῖκας; Ἀλλ' ἀρκεῖ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Δὲν εἶνε ὥρα νὰ ἐπιδείξωμεν τὴν εὐφυΐαν μας καὶ νὰ φιλονεικήσωμεν. Ἀλλὰ διατί ἀγαπᾷς πάντοτε νὰ φιλονεικῇς; Μήπως ἀνήκεις εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων; Ὁπωσδήποτε ἡ ἐν λόγῳ γυνὴ πρέπει ν' ἀποθάνῃ, διότι, καίτοι δύναμαι νὰ τῇ ἀποσπάσω τὸν ἐραστήν της, ἐν τούτοις ἐφ' ὅσον αὕτη ζῇ, οὗτος δυνατὸν νὰ τὴν συμπαθῇ, καὶ τοῦτο εἶνε ἀκριβῶς ὅ,τι δὲν ὑποφέρω. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἄλλη γυνὴ εἰς τοὺς λογισμοὺς τοῦ Κυρίου μου. Θέλω τὸ κράτος μου νὰ ἀνήκῃ ὁλόκληρον εἰς ἐμέ. Αὕτη ἔσχε τὸν θρίαμβόν της, ἂς εὐχαριστηθῇ μὲ αὐτόν. Ἔσχε μίαν ὥραν εὐτυχίας, καὶ εἶνε προτιμωτέρα μία ὥρα εὐδαιμονίας παρὰ εἰς αἰῶν κολάσεως καὶ μονήρους βίου. Ἡ νὺξ αὕτη λοιπὸν θὰ τὴν καταπίῃ.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίθην. Θὰ ἦτο κακούργημα, καὶ ἐκ κακουργημάτων οὐδὲν ἀγαθὸν ἀπορρέει. Μὴ τὸ πράξῃς χάριν σεαυτῆς.

— Εἶνε λοιπόν, ὦ ἄφρον, κακούργημα νὰ παραγκωνίσῃ τις, ὅτι ἵσταται μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τῶν πόθων του; Τότε ὁ βίος μας εἶνε ἓν συνεχὲς κακούργημα! Καθ' ἑκάστην καταστρέφομεν ἕνα ζῶμεν. Διότι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁ ἰσχυρότερος ἐπιζῇ. Οἱ ἀνίσχυροι πρέπει νὰ ἀπολεσθῶσι. Πᾶν δένδρον, ὅπερ παράγει καρποὺς ὀφείλει νὰ τοὺς ἀπολέσῃ, ἵνα ζήσωσιν οἱ ἰσχυροί δι' αὐτῶν. Πλουτοῦμεν καὶ ὑψούμεθα καταπατοῦντες τὰ πτώματα τῶν ἀσθενεστέρων μας καὶ ἐκείνων οἵτινες ἀποτυγχάνουσι καὶ πίπτουσιν. Ἁρπάζομεν τὸν ἄρτον μας ἐκ τοῦ στόματος λιμοκτονούντων βρεφῶν. Μοὶ εἴπες, ὅτι τὸ κακὸν γεννᾷ κακόν· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀκριβῶς καταφαίνεται ὅτι δὲν ἔχεις πεῖραν τῶν ἀνθρωπίνων, διότι συνήθως ἐκ τοῦ κακοῦ γεννᾶται καλὸν καὶ ἐκ τοῦ καλοῦ κακόν. Ἡ σκληρὰ μανία τυράννου δυνατὸν ν' ἀποβῇ ἡ εὐδαιμονία τῶν μετ' αὐτὸν ἐρχομένων γενεῶν, ἡ δὲ ἀγαθότης ἑνὸς ἁγίου πιθανὸν νὰ καταστήσῃ τὸν λαόν του δοῦλον. Ὁ ἄνθρωπος πράττει τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρόν, ἀλλὰ δὲν γινώσκει τὸ τέλος ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἡ φύσις του τὸν ὠθεῖ νὰ πράττῃ ὅ,τι πράττει. Ὅταν πλήττει δὲν βλέπει ποῦ τὸ κτύπημά του πίπτει, διότι δὲν δύναται νὰ μετρήσῃ τοὺς μίτους, οἵτινες καταρτίζουσι τὸν ἱστὸν τῶν περιστάσεών του. Τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρόν, ὁ ἔρως καὶ τὸ μῖσος, ἡ νὺξ καὶ ἡ ἡμέρα, ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, ὁ οὐρανὸς ἄνωθέν μας καὶ ἡ γῆ ἐφ' ἧς βαίνομεν εἶνε ἅπαντα ἀναγκαῖα πρὸς ἄλληλα καὶ τίς οἶδε τὸν προορισμὸν ἑκάστου; Σοὶ λέγω ὅτι ὑπάρχει ἡ χεὶρ τῆς μοίρας, ἥτις τὰ κλώθει ὁμοῦ ἵνα δύνανται νὰ συγκρατῶσιν ὁμοῦ τὰ βάρη τῶν σκοπῶν της. Τὰ πάντα συγκλώθονται εἰς τὸ σχοινίον, ὅπερ ἔχει ἀνάγκην πάντων τῶν πραγμάτων. Συνεπῶς δὲν ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς νὰ λέγωμεν, ὅτι τοῦτο εἶνε πονηρὸν καὶ τὸ ἕτερον ἀγαθόν, ἢ ὅτι ἡ σκοτία εἶνε μισητὴ καὶ τὸ φῶς ὡραῖον, διότι εἰς ἄλλους ὀφθαλμοὺς δυνατὸν τὸ παρ' ἡμῖν πονηρὸν νὰ φαίνηται ἀγαθὸν καὶ ἡ παρ' ἡμῖν σκοτία λαμπροτέρα αὐτοῦ τοῦ φωτὸς ἢ τοὐλάχιστον πάντα ταῦτα νὰ φαίνωνται καλά! Ἀκούεις, Χόλλυ μου;

Ἐνόησα ὅτι ἦτο μάταιον νὰ συζητήσω τοιαύτας θεωρίας, αἵτινες ἂν ὑπήγοντο εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῶν σμπέρασμα θὰ κατέστρεφον ἄρδην τὴν ἠθικὴν ὡς ἡμεῖς τὴν ἐννοοῦμεν. Ἐν τούτοις μοὶ ἐνέπνευσαν μέγαν φόβον, διότι, τί δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὄν, ὅπερ ἀχαλιναγώγητον ὑπ' ἀνθρωπίνων νόμων εἶνε ἐπίσης ἀχαλιναγώγητον ὑπὸ τῶν ἠθικῶν νόμων τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, οἵτινες καίτοι δυνατὸν νὰ θεωρῶνται μερικοὶ καὶ ἐκ συνθήκης ὑπάρχοντες, ἐν τούτοις βασίζονται ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν θεμελίων τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης, ἥτις μόνη χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ κτήνη;

Πλὴν ἠσθανόμην μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Οὐστάνην καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν σώσω. Τὴν ἐσεβόμην καὶ τὴν συνεπάθουν, σκεπτόμενος τί ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου ἀντιζήλου της. Ὥστε κατέβαλον καὶ ὑστάτην προσπάθειαν.

— Ἀϊσά, εἶπον, σὺ εἶσαι πολὺ δυνατὴ ἵνα συζητήσω μετὰ σοῦ. Ἀλλὰ μόνη σὺ μοὶ εἶπες, ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἴδιον νόμον καὶ ν' ἀκολουθῇ τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας του. Λοιπὸν ἡ καρδία σου δὲν αἰσθάνεται οἶκτον διὰ γυναῖκα, ἧς τὰ δικαιώματα ζητεῖς ν' ἁρπάσῃς; Σκέφθητι, ὅτι ἐκεῖνος ὄν, ὡς σὺ αὐτὴ λέγεις, περιέμεινας ἀπὸ τοσούτων αἰώνων, πρᾶγμα ὅπερ μοὶ εἶνε τῷόντι ἀπίστευτον, ἐπέστρεψε πρὸς σὲ καὶ μόλις πρὸ ὀλίγου κατώρθωσας νὰ τὸν ἀποσπάσῃς ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ θανάτου. Θέλεις λοιπὸν νὰ χαιρετήσῃς τὴν ἐπάνοδόν του θανατοῦσα ἐκείνην, ἥτις τὸν ἠγάπησε πρώτη, ἧς αὐτὸς ἠράσθη καὶ ἥτις τέλος τὸν ἔσωσέν ἐκ τοῦ θανάτου παρεμβάλλουσα τὸ σῶμά της μεταξὺ τοῦ σώματός του καὶ τῶν δοράτων τῶν ὑπηκόων σου τῶν Ἀμμαγγέρων; Εἶπες προσέτι, ὅτι ἄλλοτε τὸν ἠδίκησας μεγάλως καὶ ὅτι τὸν ἐφόνευσας ἕνεκα τῆς Αἰγυπτίας Ἀμενάρτας, ἣν αὐτὸς ἠγάπα.....

— Πῶς γινώσκεις ταῦτα, ὦ ξένε; Ποῖος σοὶ εἶπε τὸ ὄνομα τοῦτο; Ἐγὼ δὲν σοὶ τὸ εἶπον, ἀνέκραξεν ἐκείνη, ἁρπάζουσα τὸν βραχίονά μου.

— Ἴσως τὸ ἔμαθον κατ' ὄναρ, τῇ ἀπήντησα. Διότι ἐντὸς τῶν σπηλαίων τούτων τοῦ Κὼρ βλέπει τις παράδοξα ὄνειρα. Ἀλλ' ὅπως δήποτε φαίνεται ὅτι τὸ ὄναρ εἶνε κάπως ἡ σκιὰ τῆς ἀληθείας! Τί καλὸν σοὶ προῆλθεν ἐκ τοῦ παραφόρου ἐγκλήματός σου; Δύο χιλιάδων ἐτῶν προσδοκία... ἢ ὄχι; Θέλεις λοιπὸν ἤδη νὰ ἐπαναλάβῃς τὸ πρᾶγμα; Λέγε ὅ,τι θέλεις· ἐγὼ σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι κακὸν θὰ σοὶ συμβῇ ἐκ τούτου. Πάντοτε τὸ ἀγαθὸν γεννᾷ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρὸν πονηρὸν πρὸς τὸν πράττοντα ταῦτα ἀδιάφορον ἂν βραδύτερον τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβῇ ἀντίθετον.

Ἂν θανατώσῃς τὴν ἀθῶαν ταύτην γυναῖκα, σοὶ προλέγω ὅτι θὰ σοὶ συμβῇ δυστύχημα καὶ θὰ εἶσαι κατηραμένη καὶ δὲν θὰ συγκομίσῃς καρποὺς ἐκ τοῦ δένδρου τοῦ παλαιοῦ ἔρωτός σου. Ἄλλως τε, τί νομίζεις; Νομίζεις ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ σὲ λάβῃ αὐτὸς μὲ τὰς χεῖράς σου βεβαμμένας ἐν τῷ αἵματι ἐκείνης, ἣν ἠγάπησε, καὶ ἥτις τὸν ἐνοσήλευσεν;

— Ὡς πρὸς τοῦτο, σοὶ ἀπεκρίθην· ἤδη. Ἂν ἐφόνευον καὶ σὲ μετ' αὐτῆς πάλιν θὰ μὲ ἠγάπα, διότι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σωθῇ ἐκ τοῦ ἔρωτός μου ὡς σὺ δὲν θὰ ἠδύνασο νὰ σωθῇς ἐκ τοῦ θανάτου ἂν σὲ ἐφόνευον, ὦ Χόλλυ μου. Ἀλλ' ἐν τούτοις πιθανὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀλήθεια εἰς τὰ λεγόμενά σου διότι κάπως προξενοῦσιν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμά μου. Ἂν εἶνε κατορθωτὸν, θὰ φεισθῶ τῆς γυναικὸς ταύτης, διότι, δὲν σοὶ εἶπον, ὅτι δὲν εἶμαι σκληρὰ ἁπλῶς χάριν τῆς σκληρότητος; Δὲν ἀγαπῶ νὰ βλέπω δυστυχήματα οὔτε νὰ γίνωμαι αἰτία αὐτῶν. Ἂς ἔλθῃ ἐνώπιόν μου, ἀμέσως, πρὶν παρέλθῃ ἡ καλή μου διάθεσις.

Ταῦτα δὲ εἰποῦσα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τοῦ πέπλου της.

Εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν μικρὰν ἐπιτυχίαν μου, ἐξῆλθον καὶ διέκρινα τὸ λευκὸν φόρεμα τῆς Οὐστάνης εἴς τινα ἀπόστασιν φωτιζόμενον ὑπὸ τῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ λύχνων. Ἅμα μὲ εἶδεν ἠγέρθη ἡ κόρη καὶ ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ πλησίον μου.

— Ἀπέθανέν ὁ αὐθέντης μου; Ὦ μὴ μοῦ εἰπῇς ὅτι ἀπέθανεν, ἀνέκραξεν ἐγερθεῖσα καὶ δείξασα τοὺς δακρύοντας ὀρθαλμούς της καὶ τὸ δακρύβρεκτον πρόσωπόν της κατὰ τρόπον ὅστις μὲ συνεκίνησε μέχρι βάθους ψυχῆς.

— Ὄχι, ἀπήντησα. Ζῇ. Ἐκείνη τὸν ἔσωσε... Εἴσελθε.

Ὑπήκουσε καὶ εἰσῆλθεν ἔρπουσα, πρὸ τῆς φοβερᾶς Ἀϊσᾶς.

— Ἐγέρθητι, τῇ εἶπεν, ἡ βασίλισσα διὰ ψυχροτάτου τόνου, καὶ πλησίασόν με.

Ἡ Οὐστάνη ἔπραξεν ὡς διετάχθη, καὶ πλησιάσασα ἔμεινεν ὀρθία μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν νεύουσαν.

Μεθ' ὃ ἐπῆλθε σιγή, ἣν πρώτη Ἐκείνη διέκοψε.

— Τίς εἶνε οὗτος; ἠρώτησε, δεικνύουσα τὸν κοιμώμενον Λέοντα.

— Εἶνε ὁ σύζυγός μου, ὦ βασίλισσα, ἀπεκρίθη ἡ Οὐστάνη ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Τίς σοὶ τὸν τὸν ἔδωκε σύζυγον;

— Τὸν ἔλαβον κατὰ τὸ ἔθος τῆς χώρας μας.

— Ἔπραξας κακῶς, γύναι, νὰ λάβῃς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὅστις εἶνε ξένος. Δὲν ἀνήκει εἰς τὸν λαόν σου καὶ συνεπῶς τὸ ἔθος τῶν Ἀμαχαγγέρων δὲν ἰσχύει. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως ἔπραξας, ὅ,τι ἔπραξας ἐξ ἀμαθείας σοὶ συγχωρῶ· ἄλλως θὰ ἀπέθνησκες. Ἄκουσον λοιπόν. Ἐπάνελθε εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ πρόσεξον νὰ μὴ ὁμιλήσῃς οὔτε νὰ ρίψῃς πλέον τὰ βλέμματά σου ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Δὲν εἶνε διὰ σέ. Ἄκουσον καὶ ἐκ τρίτου. Ἂν παραβῇς τὸν νόμον μου τοῦτον, καθ' ἣν στιγμὴν τὸν παραβῇς θὰ ἀποθάνῃς. Ἄπελθε!

Ἀλλ' ἡ Οὐστάνη δὲν ἐκινήθη ποσῶς.

— Γύναι, ἄπελθε! εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην διαταγὴν τῆς Ἀϊσᾶς, ἡ κόρη ὕψωσε τὴν κεφαλήν της καὶ εἶδον ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ὀργῆς.

— Ὄχι, ὦ Χιγιά, ἀπεκρίθη διὰ πνιγομένης φωνῆς. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε σύζυγός μου καὶ τὸν ἀγαπῶ—τὸν ἀγαπῶ καὶ δὲν θὰ τὸν ἀφίσω. Τί δικαίωμα ἔχεις σὺ νὰ μὲ διατάξῃς ν' ἀφίσω τὸν σύζυγόν μου;

Διέκρινον εἶδος φρίκης ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς Ἀϊσᾶς καὶ ἐγενόμην περίφοβος διὰ τὰς συνεπείας.

— Ἔσω ἴλεως, εἶπον λατινιστί· εἶνε ἡ φύσις, ἥτις λαλεῖ.

— Εἶμαι ἴλεως, ἀπεκρίθη Ἐκείνη εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Ἂν δὲν ἦμην θὰ τὴν κατεκεραύνουν ἐκεῖ ὅπου ἵστατο.

Μεθ' ὃ ἀπευθυνομένη πρὸς τὴν Οὐστάνην.

— Σοὶ λέγω, εἶπε, νὰ ἀπέλθῃς πρὶν σὲ θανατώσω αὐτοῦ ὅπου ἵσταται.

— Δὲν θὰ ἀπέλθω! Εἶνε ἰδικός μου — ἰδικός μου! ἀνέκραξεν ἡ Οὐστάνη ἐν ἀπελπισίᾳ. Τὸν ἔλαβον σύζυγον καὶ τὸν ἔσωσα ἐκ τοῦ θανάτου. Φόνευσόν με λοιπὸν ἂν δύνασαι, ἀλλὰ δὲν θὰ σοὶ παραχωρήσω τὸν σύζυγόν μου, ποτὲ—ποτέ!

Ἡ Ἀϊσᾶ τότε ἐποίησε κίνημα τόσον ταχύ, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ τὸ ἀκολουθήσω. Ἀλλ' ἐόμισα ὅτι ἤγγισεν ἐλαφρῶς τὴν πτωχὴν κόρην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς χειρός. Ἐθεώρησα τὴν Οὐστάνην καὶ ἐκλονίσθην ἐκ φρίκης διότι εἶδον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλκοχρόου κόμης της τρεῖς τύπους λευκοὺς ὡς τὴν χιόνα. Ἦσαν οἱ τύποι τῶν δακτύλων Ἐκείνης. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κόρην, αὕτη εἶχε θέσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της καὶ ἵστατο ζαλισμένη.

— Μεγάλε Θεέ! εἶπον ἔκπληκτος ἐπὶ τῇ θέᾳ τοιαύτης δυνάμεως.

Ἀλλ' *Ἐκείνη* ἐμειδίασεν ὀλίγον.

— Νομίζεις, δυστυχὴς μικρὰ ἄφρον, ὅτι δὲν ἔχω δύναμιν νὰ φονεύσω; Λάβε τὸ κάτοπτρον ἐκεῖνο, Χόλλυ μου, καὶ δόσε το πρὸς αὐτόν, ἵνα ἴδῃ τοὺς ἐπὶ τῆς κόμης της τύπους καὶ πεισθῇ ὅτι δύναμαι νὰ φονεύσω.

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐδείκνυε τὸ στρογγύλον κάτοπτρον τοῦ Λέοντος, ὅπερ ὁ Ἰὼβ εἶχε ποποθετήσει ἐπὶ τοῦ μαρσίππου του.

Ἔλαβον τὸ κάτοπτρον καὶ τὸ ἐκράτησα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Οὐστάνης· αὕτη δὲ εἶδεν ἐν αὐτῷ τὴν μορφήν της, ἔψαυσε τὴν κόμην της καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους στενάζουσα πικρῶς.

— Λοιπόν, ἠρώτησεν ἡ Ἀϊσὰ πικρῶς, ἀπέρχεσαι ἢ θέλεις νὰ πλήξω καὶ δεύτερον; Ἴδε. Ἔθεσα τὴν σφραγῖδα μου ἐπὶ σοῦ ἵνα σὲ γνωρίζω μέχρις οὗ ὁλόκληρος ἡ κόμη σου καταστῇ λευκὴ ὡς τὰ σημεῖα ταῦτα. Ἂν σὲ ἐπανίδω ἐνταῦθα ἔσο βεβαία, ὅτι δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος καὶ τὰ ὀστᾶ σου θὰ γίνωσι τόσον λευκά, ὅσον καὶ οἱ ἐπὶ τῆς κόμης σου τύποι.

Ἐν ἐντελεῖ καταπλήξει ἡ κόρη ἠγέρθη καὶ πικρῶς στενάζουσα ἐξῆλθε, φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της τοὺς τύπους τῶν δακτύλων *Ἐκείνης*.

— Μὴ φαίνεσαι τόσον τρομασμένος, Χόλλυ μου, μοὶ εἶπεν ἡ Ἀϊσὰ ὅταν ἡ Οὐστάνη ἀνεχώρησε. Σοὶ εἶπον ὅτι δὲν μεταχειρίζομαι μαγείαν καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει τοιαύτη ἐπιστήμη. Ὅ,τι μεταχειρίζομαι εἶνε δύναμις, ἣν σὺ δὲν καταλαμβάνεις. Τὴν ἐσημείωσα, ἵνα ἐνσπείρω τὸν τρόμον ἐν τῇ καρδίᾳ της· ἄλλως θὰ ἠναγκαζόμην νὰ τὴν φονεύσω. Καὶ ἤδη θὰ προστάξω τοὺς θεράποντάς μου νὰ μεταφέρωσι τὸν κύριόν μου τὸν Καλλικράτην εἰς κοιτῶνα πλησίον τοῦ ἐμοῦ, ἵνα τὸν ἔχω παρ' ἐμοὶ καὶ δύναμαι νὰ τὸν ἐπιβλέπω οὕτως, ὥστε νὰ τὸν ἀσπασθῶ ὅταν ἐξυπνήσῃ. Ἐκεῖ θὰ ἔλθῃς καὶ σύ, Χόλλυ, καὶ ὁ λευκὸς ὑπηρέτης σου. Πλὴν ἐν πρᾶγμα ὀφείλεις νὰ ἐνθυμεῖσαι, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἴπῃς οὐδὲν πρὸς τὸν Καλλικράτην περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ γυνὴ ἀπῆλθε, καὶ ὅτι πρέπει νὰ τῷ ὁμιλῆς ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον περὶ ἐμοῦ. Βλέπεις σὲ εἰδοποίησα.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, ἵνα δώσῃ τὰς ἀναγκαιούσας περὶ μετακομίσεως τοῦ Λέοντος διαταγάς, ἀφεῖσα με μᾶλλον συγκεχυμένον εἰπότε. Τῳόντι δὲ τόσον τεταραγμένος καὶ κατάπληκτος εἶχον καταστῇ ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐκπλήξεων, ὥστε ἤρχισα νὰ νομίζω ὅτι παρεφρόνησα. Εὐτυχῶς μοὶ ἔμεινεν ὀλίγος χρόνος πρὸς σκέψιν διότι ἐντὸς ὀλίγου ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄλαλοι, οἱ ὁδηγοῦντες τὸν Λέοντα καὶ τὰς ἐπισκευάς μας διὰ μέσου τοῦ κεντρώου σπηλαίου. Οἱ νέοι κοιτῶνες μας ἦσαν ὄπισθεν τοῦ θαλάμου, ὃν ἐσυνηθίσαμεν νὰ καλοῦμεν μικρὰν αἴθουσαν τῆς Ἀϊσᾶς καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ μὲ ἐδέχθη τὸ πρῶτον. Ποῦ ἦτο ὁ κοιτὼν τῆς Ἀϊσᾶς δὲν ἐγίνωσκον εἰσέτι ἀλλ' ἔκειτο ἐκεῖ που πλησίον, ὡς ἔμαθον κατόπιν. Ἐκείνην τὴν νύκτα διῆλθε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Λέοντος ἀλλ' οὐτος ἐκοιμήθη βαθύτατα καθ' ὅλην της τὴν διάρκειαν. Οὐδ' ἅπαξ δὲν ἐκινήθη.

Καὶ ἐγὼ ἐκοιμήθην ἀρκούντως, καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἶχον ἀνάγκην ὕπνου, ἀλλ' ὁ ὕπνος μου ἦτο ἀνήσυχος καὶ πλήρης ὀνείρων. Ἰδίως μοῦ ἐτάραττε τὴν φαντασίαν ἐκείνη ἡ φρικώδης καὶ διαβολικὴ τέχνη, δι' ἧς ἡ Ἀϊσᾶ ἀφῆκε τὰ ἴχνη τῶν δακτύλων της ἐπὶ τῆς κόμης τῆς Οὐστάνης. Ὑπῆρχέ τι τοσοῦτον ἀπαίσιον ἐν τῷ ταχεῖ ἐχιδνοειδεῖ τρόπῳ καθ' ὃν *Ἐκείνη* ἔπληξε καὶ ἀφῆκε τοὺς τριπλοῦς λευκοὺς τύπους, ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν θὰ μοὶ ἐνεποίει περισσοτέραν κατάπληξιν ἂν τὰ ἀποτελέσματα ἀπέβαινον ὁλεθριώτερα διὰ τὴν Οὐστάνην. Μέχρι σήμερον πολλάκις ὀνειρεύομαι τὴν ἐπιβλητικὴν ταύτην σκηνὴν καὶ βλέπω τὴν κλαίουσαν γυναῖκα τὴν σημειωμένην ὡς τὸν Κάϊν καὶ στερηθεῖσαν τοῦ ἐραστοῦ της, νὰ ρίπτῃ τελευταῖον μελαγχολικὸν βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπέρχηται ἐκ τῆς παρουσίας τῆς τρομερᾶς βασιλίσσης της.

Ἐκ τῶν πολλῶν ταραξάντων με ὀνείρων ἦτο καὶ ἕν, ὅπερ ἐσχετίζετο μὲ τὴν ὑπερμεγέθη πυραμίδα τῶν ὀστέων, ἅτινα εἶχον ἴδει τελευταίως:

Εἶδον ὅτι ἠγέρθησαν ἅπαντες οἱ σκελετοὶ καὶ διῆλθον πλησίον μου ἀνὰ χιλιάδας καὶ μυριάδας, τάγματα καὶ συντάγματα, καὶ στρατιάς, ἐν ᾧ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὑπέφωσκε διὰ μέσου τῶν πλευρῶν των. Ὥρμησαν πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἐβάδισαν διὰ τῆς πεδιάδος πρὸς τὸ Κὼρ τὴν αὐτοκρατορικήν των πατρίδα. Εἶδον τότε τὰς κρεμαστάς της γεφύρας κατερχομένας ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἤκουσα τὰ ὀστᾶ των συγκρουόμενα καὶ κροταλίζοντα ἐπὶ τῶν χαλκῶν πυλῶν. Ἐξηκολούθησαν προχωροῦντες οἱ σκελετοὶ καὶ ἀνερχόμενοι τὰς μεγαλοπρεπεῖς ὁδούς, καὶ διερχόμενοι κρήνας καὶ μέγαρα καὶ ναοὺς τοιούτους, οἵους οὐδέποτε εἶδεν ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου. Ἀλλ' οὐδεὶς ἀνὴρ ἐφάνη ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἵνα τοῖς εἴπῃ τὸ ὡς εὖ παρέστητε, οὐδεμιᾶς γυναικὸς ἡ κεφαλὴ προέβαλεν ἐκ παραθύρου ἵνα τοὺς ἴδῃ. Ἀσώματος μόνον φωνὴ ἔβαινε πρὸ αὐτῶν ἀνακράζουσα: «Ἔπεσε τὸ αὐτοκρατορικὸν Κώρ, ἔπεσεν, ἔπεσεν, ἔπεσεν!» Ἐξηκολούθησαν νὰ διέρχωνται τὴν πόλιν αἱ διαφανεῖς φλαγγες καὶ ὁ κροταλισμὸς τοῦ ὀστεώδους βηματισμοῦ των ἀντήχει διὰ τοῦ σιγηλοῦ ἀέρος, ἐφ' ὅσον ἔσπευδον σοβαροὶ ἐπὶ τὰ πρόσω. Διῆλθον διὰ μέσου τῆς πόλεως καὶ ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ τείχους καὶ ἐβάδισαν ἐπὶ τῆς μεγάλης λεωφόρου, ἥτις ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτοῦ, μέχρις οὗ τέλος καὶ πάλιν ἔφθασαν πρὸ τῆς κρεμαστῆς γεφύρας. Εἶτα, ἐνῷ ὁ ἥλιος ἔδυεν, ἐστρόφησαν καὶ πάλιν πρὸς τὸν τάφον των καὶ ἀμυδρὸν ἔφεξε τὸ φῶς τοῦ δύοντος ἡλίου ἐντὸς τῶν κενῶν κογχῶν τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ ἐγέννησε γιγαντώδεις σκιὰς τῶν ὀστέων των, αἵτινες ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκτείνωνται καὶ νὰ μεγεθύνωνται ὡς τεράστιοι κνῆμαι ἀράχνης, ἐνῷ οἱ στρατοί των ἐξελίσσοντο διὰ τῆς πεδιάδος. Μεθ' ὃ καὶ πάλιν ἐπανῆλθον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου καὶ ἔτι ἅπαξ οἱ ἀτελεύτητοι στοῖχοί των ἐρριφθησαν διὰ τῆς ὀπῆς ἐντὸς τοῦ φρέατος τῶν ὀστέων. Τότε ἐξύπνησα ριγῶν καὶ εἶδον *Ἐκείνην*, ἥτις προφανῶς εἶχε διέλθει μεταξὺ τῆς κλίνης μου καὶ τῆς τοῦ Λέοντος ἵνα τὸν ἴδῃ, διολισθαίνουσαν ὡς τις λευκὴ σκιὰ καὶ ἐξερχομένην ἐκ τοῦ θαλάμου.

Μετὰ ταῦτα ἐκοιμήθην καὶ πάλιν, ἀλλ' ἤδη πολὺ βαθέως· τὴν δὲ πρωΐαν, ὅταν ἠγέρθην, ἤμην εἰς ἀρίστην διάθεσιν.

Τέλος ἔφθασεν ἡ ὥρα καθ' ἣν, ὡς εἶπεν ἡ Ἀϊσᾶ, ἔμελλε νὰ ἐγερθῇ ὁ Λέων καὶ μετ' αὐτῆς ἦλθεν *Ἐκείνη* περιβεβλημένη τὰ πέπλα της ὡς συνήθως.

— Θὰ ἴδῃς, ὦ Χόλλυ, εἶπεν. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐγερθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει τοῦ πνεύματός του καὶ ὁ πυρετὸς θὰ τὸν ἔχει ἀφήσει ἐντελῶς.

Μόλις ἐξῆλθον αἱ λέξεις αὗται ἐκ τοῦ στόματός της καὶ ὁ Λέων ἐστράφη ἐπὶ τῆς κλίνης του ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐχασμήθη καὶ βλέπων ἄνωθεν αὐτοῦ κύπτουσαν λευχειμονοῦσαν μορφὴν ἐξέτεινε τοὺς βραχίονάς του τὴν περιεπτύχθη καὶ τὴν ἠσπάσθη, νομίσας ὅτι ἦτο ἡ Οὐστάνη· λαλήσας δὲ Ἀραβιστὶ εἶπε:

— Καλὴ Οὐστάνη, διὰ τί ἔδεσες τὴν κεφαλήν σου κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Ἔχεις ὀδονταλγίαν; Εἶτα δὲ ἐξηκολούθησεν ἀγγλιστί:

— Διάβολε, πῶς πεινῶ! Ποῦ, Ἰὼβ παιδί μου, ποῦ 'ς τὸν διάβολο εἴμεθα τώρα; Αἴ;

— Μὰ τὴν ζωήν μου δὲν εἰξεύρω, κύριε Λέων! εἶπεν ὁ Ἰὼβ διελθὼν μετὰ προσοχῆς πλησίον τῆς Ἀϊσᾶς, ἣν ἐξηκολούθει νὰ θεωρῇ ὡς φάσμα καὶ νὰ τὴν φοβῆται. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ὁμιλεῖτε, κύριε, διότι εἰσθε πολὺ ἄρρωστος καὶ μᾶς ἐκάματε νὰ φοβοῦμεθα πολὺ περὶ τῆς ὑγείας σας. Ἂς εἶνε ὅμως... Ἂν ἡ κυρία θέλῃ νὰ μετακινηθῇ ὀλίγον θὰ ὑπάγω νὰ σᾶς φέρω τὴν σοῦπά σας.

Αἱ λέξεις αὗται ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν τοῦ Λέοντος πρὸς τὴν Ἀϊσᾶν, ἥτις ἐξηκολούθει νὰ ἵσταται σιγῶσα.

— Μπᾶ! εἶπεν. Αὐτὴ δὲν εἶνε ἡ Οὐστάνη; ποῦ εἶνε ἡ Οὐστάνη;

Τότε ἡ Ἀϊσὰ ἐλάλησε τὸ πρῶτον πρὸς αὐτὸν καὶ αἱ πρῶται λέξεις της ἦσαν ψεῦδος.

— Ἀπῆλθεν εἴς τινα ἐπίσκεψιν, εἶπεν, ἰδοὺ δ' ἐγὼ ἀντ' αὐτῆς· εἶμαι ἡ δούλη σου.

Οἱ ἀργυροῖ τόνοι τῆς φωνῆς τῆς Ἀϊσᾶς ἐφάνησαν ἐκπλήξαντες τὸν Λέοντα ἀκριβῶς, ὅπως τὰ περικαλύμματά της. Ἐν τούτοις δὲν ὡμίλησε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἀλλ' ἔπιε τὸν ζωμόν του μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, εἶτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν τοῖχον ἐκοιμήθη καὶ πάλιν μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ὅταν ἀφυπνίσθη τὸ δεύτερον, μοὶ ἀπέτεινε μυρίας ἐρωτήσεις, ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ τῷ ἀπαντήσω δι' ὑπεκφυγῶν καὶ νὰ ἀναβάλω νὰ τῷ ἀποκριθῶ συγκεκριμένως μέχρι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του ἐφάνη θαυμασίως βελτιωθεῖσα. Τότε τῷ εἶπον ὀλίγα περὶ τῆς ἀσθενείας του καὶ περὶ τῶν συμβάντων μου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἀϊσὰ ἦτο παροῦσα, δὲν ἠδυνήθην νὰ τῷ εἴπω οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς, πλὴν τοῦ ὅτι ἦτο ἡ βασίλισσα τῆς χώρας, καὶ ὅτι ἦτο εὐμενῶς διατεθειμένη πρὸς ἡμᾶς. Καίτοι ἐλαλοῦμεν Ἀγγλιστί, ἐφοβούμην μὴ ἐννοήσῃ τί ἐλέγομεν ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου μας, καὶ δὲν εἶχον λησμονήσει τὴν παραγγελίαν της.

Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Λέων ἠγέρθη ἐντελῶς ἀνερρωσας. Τὸ τραῦμά του εἶχε θεραπευθεῖ ἐντελῶς καὶ ἡ ἰσχυρά του κρᾶσις κατέστησε τὴν ἀνάρρωσίν του ταχυτάτην βεβαίως πολὺ βοηθηθεῖσα ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου τῆς Ἀϊσᾶς καὶ πρὸς τούτοις, καθότι ἡ ἀσθένειά του ἦτο πολὺ βραχεῖα ἵνα δυνηθῇ νὰ τὸν ἐξαντλήσῃ ὁλοσχερῶς. Μετὰ τῆς ἐπανόδου τῆς ὑγείας ἐπανῆλθε καὶ ἡ μνήμη του καὶ ἐνεθυμήθη ἅπαντα τὰ συμβάντα μας μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν τὸν κατέλαβεν ὁ πυρετὸς ἐντὸς τοῦ ἕλους. Ὡς εἰκὸς ἀνεμνήσθη καὶ τῆς Οὐστάνης, ἣν παρετήρησα ὅτι ἠγάπα. Μὲ κατεβασάνισε δι' ἐρωτήσεων περὶ αὐτῆς, εἰς ἃς δὲν ἐτόλμησα νὰ ἀπαντήσω, διότι ἡ Ἀϊσὰ ἅμα ἔμαθε τὴν ἀνάρρωσίν του μὲ εἶχε καλέσει, ἵνα μοὶ ἀναμνήσῃ τὴν παραγγελίαν της, δηλαδὴ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τῷ εἴπω οὐδὲν ἐκ τῶν ἀφορώντων τὴν Οὐστάνην, προσθέτουσα διὰ λεπτοῦ τρόπου, ὅτι ἂν παρέβαινον τὴν ἐντολήν της θὰ τὸ μετενόουν.

Πρὸς τούτοις μοὶ ἐπανέλαβεν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ εἴπω περισσότερα τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων περὶ αὐτῆς πρὸς τὸν Λέοντα, διότι ἐν καιρῷ τῷ δέοντι θὰ τῷ ἀπεκαλύπτετο μόνη της. Ἐνόμισα ὅτι θὰ ἐπωφελεῖτο τῆς πρώτης εὐκαιρίας, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὸν ἔρωτα τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἦτο ὁ ἀρχαῖος της ἐραστὴς ὡς αὐτὴ ἔλεγεν. Ἀλλὰ διὰ λόγους γνωστοὺς εἰς αὐτὴν καὶ μόνην τὸ τοιοῦτον δὲν συνέβη ποσῶς. Ἠρκεῖτο νὰ τὸν περιποιεῖται ἡσύχως καὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης ὅλως ἀντιθέτου πρὸς τὸ πρῶτον ἀγέρωχον ὕφος της, νὰ τῷ ἀποτείνῃ τὸν λόγον μετὰ σεβασμοῦ καὶ νὰ τὸν κρατῇ ὅσον περισσότερον ἡδύνατο πλησίον της. Ὡς ἐννοεῖ τις, ἡ περιέργειά του εἶχεν ἐξαφθῆ μεγάλως περὶ αὐτῆς καὶ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπόν της, ὅπερ χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς τὰς λεπτομερείας, τῷ εἶπον ὅτι ἦτο ἐπίσης ὡραῖον ὡς καὶ ἡ φωνὴ καὶ τὸ ἀνάστημά της. Τοῦτο ἤρκεσεν ἵνα διεγείρῃ τὴν φαντασίαν τοῦ νέου εἰς ἐπικίνδυνον βαθμὸν καὶ ἂν δὲν ὑπέφερεν εἰσέτι ὀλίγον ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς νόσου του, καὶ ἂν δὲν ἐνεθυμεῖτο εἰσέτι τὴν Οὐστάνην περὶ τῆς πίστεως τῆς ὁποίας ἐλάλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι θὰ ἐρωτεύετο προκαταβολικῶς τὴν Ἀϊσᾶν καὶ θὰ ἔπιπτε μόνος εἰς τὴν παγίδα της. Ἐν τούτοις, ὅπως εἶχον τὰ πράγματα, ἠσθάνετο μόνον περιέργειαν καὶ σεβασμὸν δι' αὐτήν, ὃν τῷ ἐπέβαλεν ἡ μεγάλη ἡλικία της, διότι, καίτοι οὐδὲν τῷ εἶπον περὶ αὐτῆς, εἶχεν ἀνακαλύψει μόνος του, ὅτι ἦτο ἡ γυνὴ περὶ ἧς ἐγίνετο μνεία ἐπὶ τῆς κεράμου.

Τέλος πισθεὶς ἐκ τῶν πολλῶν ἐρωτήσεων, ἃς μοὶ ἀπέτεινε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν περὶ τῆς Οὐστάνης, τῷ εἶπον νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Ἀϊσᾶν, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν ἐγνώριζον ποῦ εὑρίσκετο. Συνεπῶς ἀφοῦ προεγευμάτισε μετέβημεν εἰς τοὺς θαλάμους *Ἐκείνης*, ὅπου εἴχομεν ἐλευθέραν εἴσοδον, καθ' οἱανδήποτε ὥραν ἠθέλαμεν νὰ τὴν ἐπισκεφθῶμεν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΨΗΦΙΔΩΤΟΝ

Ἡ ἐλπὶς εἶνε τὸ ὕστατον τῆς καρδίας νόμισμα, δι' ὃ ἡ ταλαίπωρος ἀνθρωπίνη φύσις ἀγοράζει τὴν τελευταίαν αὐτῆς συγκίνησιν.

Δουμᾶς υἱός

Φιλία μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνδέεται προπάντων ὅταν ἀμφότεροι εἶνε ἀπόμαχοι. Οἱ δυνάμενοι φέρειν ὅπλα μάχονται.

Μς.

Ἤθελα νὰ ἀγαπῶ μίαν νέαν διὰ νὰ τῇ λέγω τὰ ὄνειρά μου καὶ μίαν γραῖαν διὰ ν' ἀκούω τὰς ἀναμνήσεις της.

Μς.

Εἶνε εὔκολον νὰ γνωρίζῃ τις νὰ ὁμιλῇ. Τὸ δύσκολον εἶνε νὰ γνωρίζῃ νὰ σιωπᾷ.

Μς.

Ὅταν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον ἀνεπαύθη τὴν ἕβδομον ἡμέραν. Ὁσάκις κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἀληθῶς μέγαν ἄνθρωπον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ ἕνα αἰῶνα.

Valbert.

Ὑπάρχουσι δύο εὐγένειαι· ἡ τῆς καρδίας καὶ ἡ τῶν τρόπων. Ἡ πρώτη ἄνευ τῆς δευτέρας ἔδει νὰ ἀρκῇ, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ. Ἡ ἑτέρα ἄνευ τῆς πρώτης ἀρκεῖ ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀρκῇ.

Comtesse de Rochefort.

Ἡ ἀνθρωπότης μεταβάλλεται προοδεύουσα πάντοτε. Ὁ ἄνθρωπος μένει ἀμετάβλητος... ἀχρεῖος.

Cavour.

Δὲν εἶνέ τις μωρὸς διότι διέπραξε μίαν μωρίαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἠρκέσθη εἰς μίαν μόνην.

V. Cherbuliez.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Θρησκευτικὰ καὶ πολιτικὰ μνημόσυνα ἐτελέσθησαν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ Ἀρκαδίου ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Πειραιεῖ προσφύγων Κρητῶν. Πανηγυρικοὺς ἐξεφώνησαν, ὁ ἡμέτερος συνεργάτης καὶ πρώην γυμνασιάρχης κ. Ψιλάκης, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σ. Π. Λάμπρος καὶ ὁ ποιητὴς κ. Α. Προβελέγιος.—Κατὰ τὴν πρώτην γενομένην πρὸ ὀκταημέρου τακτικὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς ἐξελέγη πρόεδρος αὐτῆς ὁ βουλευτὴς Λαρίσσης κ. Γεωργιάδης. Μετὰ ταύτην ὁ πρωθυπουργὸς κ. Δεληγιάννης, ὑπέβαλε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, καὶ πολλὰ νέα νομοσχέδια, ὧν ἓν περὶ συστάσεως νέου Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας. Εἶτα ἐξελέγη δωδεκαμελὴς ἐπιτροπὴ πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος κατὰ τοῦ πρώην ὑπουργείου κατηγορητηρίου.—Ἄυριον γενήσεται ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἀρχῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, καὶ ὁ μὲν τέως πρύτανις κ. Μιστριώτης θὰ ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πεπραγμένα, ὁ δὲ νέος πρύτανις κ. Παῦλος Ἰωάννου θέλει ἀπαγγείλει κατάλληλον λόγον.—Ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας καὶ διέμεινεν ἐπί τινας ἡμέρας ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Σιάμ πρίγκηψ Δαμρὺν μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ διαδόχου τοῦ θρόνου πρίγκηπος Σομδὲτς Φρατιαοῦ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Θεωρεῖται ὡς βεβαία ἡ συνομολόγησις τῆς Γαλλορωσικῆς συμμαχίας ἐπὶ τῇ εἰς Παρισίους ἀφίξει τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ρωσίας κ. Γίρς.—Αἱ ἐκ Κίνας τηλεγραφικαὶ εἰδήσεις περιγράφουσι τὰς φρικώδεις σφαγάς, ὧν θύματα ἐγένοντο οἱ ἐκεῖ χριστιανοί. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις καὶ αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι συνεννοοῦνται περὶ τῶν μέτρων ἅτινα ἀπὸ κοινοῦ θὰ λάβωσιν κατὰ τῶν Κινέζων.—Φυβεραὶ ἐπίσης δημοσιεύονται πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐν Ρωσίᾳ ἐνσκήψαντος λιμοῦ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Διὰ Β. Διατάγματος ὡρίσθη ἵνα μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολ. Μουσείου, προορισθῇ πρὸς ἵδρυσιν ἐν αὐτῇ συλλογῆς ἀρχαιοτήτων τῆς καλουμένης προελληνικῆς τέχνης· ἐν ταύτῃ θέλουσι κατατεθῇ πᾶσαι αἱ ὁπουδήποτε τοῦ κράτους καὶ ἐν οἱοισδήποτε Μουσείοις καὶ συλλογαῖς εὑρισκόμεναι τοιούτου εἴδους ἀρχαιότητες, ἰδίως αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν Μυκήναις καὶ Τίρυνθι, αἱ ἐν Σπάτᾳ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐν Μενιδίῳ, αἱ ἐν Βαφιῷ καὶ ἐν Διμηνίῳ τῆς Θεσσαλίας. Ἡ αἴθουσα αὕτη, διὰ τὸ ἐπικρατέστερον τῶν ἐν αὐτῇ Μυκηναίων ἀρχαιοτήτων, θέλει φέρει τὸ ὄνομα «Μυκηναία αἴθουσα».

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Φιλαρμονικῆς ἑταιρείας τῆς 15 Νοεμβρίου ἀπεφασίσθη ὅπως τελεσθῶσι διεθνεῖς μουσικοὶ ἀγῶνες ἐν Ἀθήναις κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1892 καθ' ἣν ἐποχὴν συμπίπτουσιν οἱ ἀργυροῦ γάμοι τῶν Βασιλέων. Θὰ ὁρισθῶσι διάφορα βραβεῖα. Θὰ προσκληθῶσι δὲ καὶ αἱ μεγαλείτεραι Sociétés Chorales καὶ instrumentales τῆς Εὐρώπης. Ὡς ἀγωνοδίκαι ἐκλήθησαν διὰ κολακευτικῶν ἐπιστολῶν οἱ ἐξοχοι μουσικοὶ Gounod Massenétkai Goldman, ἐπίτιμα μέλη τῆς Ἑταιρείας. Τὸ μεγαλείτερον Chorale τῶν Παρισίων ἠμιεπισήμως ἐγένετο γνωστὸν ὅτι θὰ λάβῃ μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. Αἱ ἑορταὶ προμηνύονται ἐκτάκτως λαμπραὶ πρὸς πλήρη δὲ ἐπιτυχίαν θὰ συντρέξῃ τὸ ἔργον τῆς ἑταιρείας ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ δῆμος. Βραδύτερον θὰ κανονισθῶσι τὰ καθ' ἕκαστα, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων θὰ ἀνατεθῇ εἰς τολμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων μελῶν τῆς κοινωνίας μας.—Μετ' ὀλίγον ἀρχονται αἱ ἐργασίαι τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, τὸ ὁποῖον θὰ κατασκευασθῇ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βασιλέως διὰ τῶν χρημάτων ἅτινα κατὰ καιροὺς προσέφραν αὐτῷ οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενεῖς, ὅπως τὰ διαθέσῃ ὑπὲρ ἐθνωφελοῦς τινος σκοποῦ.—Ὁκ. Σονζόνιο ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ νέου μελοδράματος. *Ὁ φίλος Φρίτς* τοῦ μελοποιοῦ Μασκάνη ἀπέρριψε τὴν προσφορὰν ἐξ χιλιάδων λιρῶν, τὰς ὁποίας προσήνεγκον αὐτῷ ὅπως παραστήσωσι τὸ μελόδραμα ἐν Ἀγγλίᾳ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Χημικὸς Γερμανὸς ἐφεῦρε τὴν κατασκευὴν ζακχάρεως εὐωνοτάτης, δεκαπέντε βαθμοὺς γλυκυτέρας τῆς ἀπὸ ζακχαροκαλάμου κατασκευαζομένης καὶ εἴκοσι βαθμοὺς τῆς ἀπὸ κοκινογούλια. Ἡ ζάκχαρις αὕτη ἐξάγεται ἐκ τῶν βαμβακοσπόρων.

*

Ἡ ὅλη δύναμις τῆς ναυτικῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἀγγλίας ἀνέρχεται εἰς 53,350 ἀξιωματικοὺς καὶ ναύτας, ἐξ ὧν τριάκοντα χιλιάδες εἶνε ἡλικίας ἀπὸ 15—24 ἐτῶν 17,310 ἀπὸ 25-35, πέντε χιλ ἑκατὸν πεντήκοντα ἀπὸ 34-44 καὶ 870 ὑπερανω τῶν τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν.

*

Τέσσαρες κυρίαι ἐν Λονδίνῳ ἤνοιξαν φαρμακοπωλεῖα ἔχουσαι τὰ προσήκοντα διπλώματα τῶν σπουδῶν αὐτῶν, λαβοῦσαι δὲ τὸν ἔξοχον τίτλον φαρμακοποιοὶ καὶ χημικοί.

*

Τὸ κρυολόγημα τῆς κεφαλῆς εἶνε μᾶλλον δυσάρεστον ἢ ἐπικίνδυνον. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ὁ χρόνιος καταῤῥους ἔχει τὴν ἀρχήν του εἰς τοιαῦτα κρυολογήματα εἶνε καλὸν νὰ γνωρίζῃ τις πρόχειρον αὐτοῦ θεραπεῖαν. Ἓν ἐκ τῶν ἁπλουστέρων φαρμάκων κατὰ τῶν κρυολογημάτων τῆς κεφαλῆς εἶνε ἐλαφρὰ διάλυσις ἅλατος ἐντὸς ὕδατος ῥοφωμένη διὰ τῶν ῥωθώνων. Ἡ χρῆσι

τοῦ φαρμάκου τούτου πρέπει νὰ γίνεται πρωΐαν καὶ ἑσπέραν, ἢ συχνότερον ἐν ἀνάγκῃ. Ἐπίσης συνιστᾶται καὶ ὡς θεραπευτικὸν τῶν χρονίων κατάρρων, καίτοι ἀνάγκη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ γείνῃ χρῆσις αὐτοῦ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καὶ νὰ εἶνε θερμὸν τὸ ὕδωρ ἐν ᾧ διαλύεται τὸ ἅλας.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ε. Π. Νομίζομεν ὅτι πολὺ πρὸ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Ρακίνας ἔθεσεν ἐν τῷ στόματί του Joad τὸν στίχον :
Je crains Dieu... et n' ai point d' autre crainte ?
ἡ δὲ περί... ἔκφρασίς σας ὅτι «μεταχειρίζονται τὰ ζῶα ἵνα διδάξωσι τοὺς ἀνθρώπους» ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε σκληρὰ μέχρις ἀπρεπείας, δὲν εἶνε καὶ ποσῶς πρωτότυπος διότι τὴν εἶπε καὶ τὴν εἶχεν ὡς σύμβολόν του ὁ μυθοποιὸς Λαφονταῖν. — Ἀνθρωποφάγῳ. Ἀποτάθητε ἀλλαχοῦ. Παρ' ἡμῖν θὰ ἀποθάνητε τῆς πείνης.—Φοιτήτῃ. Φαίνεται ὅτι ἀνεγνώσατε τόσον ὀλίγα ὥστε δὲν συνηντήσατε ἀκόμη τὸν γάμον per coemptionem.—Ι. Α. καὶ Β α σ. Τ ρ. Κ(πόλιν, Μ. Δ. Ρόδον. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν. — Κοις. Μιχ. καὶ Ε ὐ σ τ. Τ σ ε σ μ έ ν. Ἀναμένομεν ταχεῖαν ἀπάντησιν.—Ἀρ. Δ. Φλωρεντίαν. Ὁ Μαχμοὺτ Α' υἱὸς Μουσταφᾶ τοῦ Β' διεδέχθη τὸν θεῖόν του Ἀχμὲτ τὸν Γ' τὸ 1730 καὶ ἐβασίλευσε ἐπὶ 24 ἔτη Κατὰ τούτου ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας τὸ 1736. Περὶ τοῦ διαδόχου του καὶ ἀδελφοῦ του Ὀσμὰν Γ' τοῦτο μόνον τὸ κατώρθωμα μνημονεύει ἡ ἱστορία· ὅτι ἐπὶ τῆς τριετοῦς βασιλείας του συμβάσης πυρκαϊᾶς, ἐκάησαν τὰ 2)3 τῆς Πόλεως. Διὰ πλειοτέρας πληροφορίας ἀπευθυντέον εἰς τὴν Ἱστορίαν.—Ἐκ. Manquer la poupée σημαίνει ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ» καὶ οὐχὶ τῆς κούκλας. Ἐκτὸς ἂν ὁ σκοπός σας ἦτο καμμία κοῦκλα καὶ ἐσαστίσατε.—Π. Σ Α. Ἀμισόν, Σ τ. Μ καὶ Ε. Β. Ορδοῦ, Βασ. Τ Ὀ ἰ. Καρπενήσιον, Μ. Σ. Μῆλον. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.—Σ. Μ Φολέγανδρον Ἐλήφθησαν ἀμφότερα. Καὶ ἡ μὲν σύνδρομὴ ἐχρησιμοποιήθη, ἀλλὰ τὸ ποίημα... οὐχί. Συνετέλεσαν δὲ εἰς τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις αἱ τέσσαρες ὁμοιοκαταληξίαι : Εὐχή της—Καπανίτης, Ὀδίτης—Καμπανίτης, τῆς κοίτης—Καπανίτης, Εἰπῇ τις—Καμπανίτης, αἱ δηλοῦσαι ὅτι μεγάλην κατανάλωσιν θὰ κάμνεσε ἐκεῖ κάτω τοῦ ἀφρώδους τούτου ποτοῦ ! Δὲν τὸ ἠξεύραμεν.—Φίλῳ Μ. Τὰ ἐξῆς ἄλλοτε καὶ ἄλλῳ ἀπεκρίθημεν. «Τὰ εὐρωπαϊκὰ ἐνδύματα ἀνεξετάστως παραλαβόντες, ἀπερρίψαμεν ἐκεῖνα, ἅτινα ἦσαν σύμφωνα πρὸς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κλίματος. Ἀλλ' οὕτω τὸ μὲν στῆθος προφυλάσσομεν πολύ, ὅπερ περιττόν, τὴν δὲ ῥάχιν ἀφίνομεν ἐκτεθειμένην εἰς ρεύματα καὶ κινδύνους. Διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἰσορροπία, συμπληρώσατε ἄπισθεν τὸν ζιλέ σας διὰ φλανέλας ἢ ἄλλου ὑφάσματος, ἰσοπαχοῦς πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ θὰ πράξητε ἔργον δι' ὃ θὰ μᾶς καταρῶνται μὲν οἱ ἰατροί σας, ἀλλὰ θὰ μᾶς εὐλογῆτε σεῖς ! Ἐπαναλάβετε δὲ τὴν σωτηρίαν σύστασιν διὰ νὰ εὐλογῶσι καὶ σᾶς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Περιοδεία τοῦ Ἄδου εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, ὑπὸ **Σάββα Ι. Κεσσίσογλου. Σμύρνη.**

ΑΝΤΑΛΛΑΓΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος φύλλου εἰσηγάγομεν ἐν τῇ **Ἑβδομάδι** καινοφανὲς σύστημα ἀγγελιῶν, τοῦ ὁποίου παρακαλοῦμεν τὰς συναδέλφους ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ νὰ ἀφίσωσιν ἡμῖν τὴν ἐκμετάλλευσιν.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπιτυγχάνον ἔσεται πολλαχῶς τοῖς φιλαναγνώσταις καὶ φιλοβίβλοις ὠφέλιμον.

Πάντες ἔχομεν βιβλία διπλᾶ ἢ ἄχρηστα ἡμῖν καὶ ἐπιθυμοῦμεν ἄλλα χρειώδη. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι θεωροῦντες χρήσιμα τὰ εἰς ἡμᾶς ἄχρηστα. Ποῦ νὰ γνωρίζομεν ὅμως ποῖος ἔχει ἐκεῖνα, ἅτινα ἐπιθυμοῦμεν ; Καὶ ποῦ νὰ γνωρίζῃ ἐκεῖνος, ὅτι ἂν μᾶς ἔδιδε τὸ εἰς αὐτὸν ἄχρηστον θὰ τῷ ἐδίδομεν εὐχαρίστως τὸ εἰς αὐτὸν χρήσιμον ;

Τὴν συνεννόησιν ταύτην ἀναλαμβάνει νὰ διεξαγάγῃ ἡ **Ἑβδομὰς** δι' ἰδίας στήλης ἀγγελιῶν, ὧν ἑκάστη, ἐκ δύο μόνον γραμμῶν, θὰ δηλοῖ τὸ προσφερόμενον βιβλίον καὶ τὸ ζητούμενον λ. χ :

Δίδω « Ἱστορίαν Παπαρρηγοπούλου » ἀντὶ « Ἀρχαιολογικοῦ λεξικοῦ » Ραγκαβῆ.

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ ἀνταλλασσόμενα βιβλία δέον νὰ εἶνε ἢ καινουργῆ ἢ ἐν καλῇ καταστάσει. Πιθανὸν δὲ νὰ εἶνε καὶ δεδεμένα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τοῦ ψηφίου Κ σημειοῦνται τὰ καινουργῆ, διὰ τοῦ Δ δὲ τὰ δεδεμένα :

Δίδω Ἱστορίαν Παπαρρηγοπούλου Κ ἢ Δ ἢ Κ.Δ ἀντὶ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Λεξικοῦ Ραγκαβῆ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς **Ἑβδομάδος** εἰδικὸς ὑπάλληλος ἐγγράφει τὰς ἀγγελίας ὑπὸ αὔξοντα ἀριθμὸν ἀντὶ λεπτῶν **25** ἑκάστην. Αἱ νέαι ἀγγελίαι ἑκάστου φύλλου δὲν ἀκυροῦσι τὰς τῶν προηγουμένων. Ἑκάστοτε ὅμως θὰ δημοσιεύωνται οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀγγελιῶν αἵτινες ἐξετελέσθησαν.

Διὰ τοῦ συστήματος τούτου οὐ μόνον θὰ δύναται πᾶς τις νὰ ἀντικαθιστᾷ τὰ ἐκ τύχης ἢ ἐκ δωρεᾶς ἢ ἐξ ἀγγαρείας περιελθόντα εἰς κτῆσίν του ἄχρηστα βιβλία, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα τὰ χρησιμεύσαντα ἅπαξ νὰ ἀνταλλάσσῃ διὰ νέων καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ν' ἀνανεοῖ τὴν βιβλιοθήκην του.

1 Δίδω **Πατμιακὴν Βιβλιοθήκην** Σακκελίωνος Κ ἀντὶ **Ἑλλην. Λεξικοῦ** Γιάνναρη· ἢ δραχμῶν 15.

2 Δίδω Eraclito Efesio τοῦ Soulier Κ ἀντὶ τῶν **Ποιημάτων** Ἀχιλλ. Παράσχου.

3 Δίδω **Ζωολογίαν** Μηλιαράκη Κ ἀντὶ τῶν **Ἀθλίων** τοῦ Οὐγκὼ ἢ τοῦ **Μοντεχρίστου.**

4 Δίδω **Ἡροδότου Τεμάχια** Γαλάνη Κ. ἀντὶ τῶν **Κρητικῶν Γάμων** τοῦ Ζαμπελίου.

5 Δίδω **Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον** Ἀσωπίου 1885 ἢ 6 ἀντὶ ἰδίου τοῦ 1882.

6 Δίδω **Ἔρμ. Ψαλμῶν Δαυΐδ** Μακράκη τόμ. 1, 2, 3, Κ. ἀντὶ **Λεξικοῦ Γιάνναρη.**

7 Δίδω τὴν partition τοῦ **Ballo in Maschera** δι' οἱανδήποτε τοῦ Μόζαρτ.

8 Δίδω **Στρατιωτικὴν Γεωγραφίαν** Κοκκίδου Κ. ἀντὶ **Δημωδῶν παροιμιῶν** Βενιζέλου

9 Δίδω **Στοιχεῖα Χημείας Κονδύλη** Κ. Δ. ἀντὶ τοῦ μυθιστορήματος **ὁ Κύριος ὑπουργός.**

10 Δίδω **Μικρὸν Γαλλ. Λεξικὸν** Bescherelle ἀντὶ **Μικρ. Γαλλ. Λεξικοῦ** Larousse.

11 Δίδω **Βόσπορον ἐν Βορυσθένει** Δ. ἔκδοσις 1810 ἀντὶ **Ἀρχαιολ. Λεξικοῦ** Ραγκαβῆ.

12 Δίδω **Μονομαχητικὴν Χρυσοχοΐδου** Κ. ἀντὶ **Ἡμερολογίου Σκόκου** 1890.

13 Δίδω **Οἰκονομολ. Ἐγχειρίδιον** Narnier Μεταφρ. Ζάππα Κ. ἀντὶ **Ἱστορίας Πατρῶν** Θωμοπούλου.

14 Δίδω **Δικαστ. Νόμων Φλογαΐτου** τόμ. 4ον Κ. ἀντὶ **Ἑλλ. Ἱστορίας** Τρικούπη.

15 Δίδω **Ἐφημερίδα Κυβερνήσεως** 1833—1864 ἐκ δύο μεγ. τόμ. Κ. Δ. ἀντὶ **Λεξ. Ἑλλ. Γαλ.** Σχινᾶ Λεβαδέως.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ